

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
10/2012
17. marec 2012

Ludovít Štúr

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Debakel pravice
Strana 3.

Ludia chcú
pokoj a istoty
Strana 4.

Piliere viery
Strana 6.

Anton Hlinka -
velikán ducha
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Je rozhodnuté. Slovinci vystavili politikom vysvedčenie. Napriek mnohým vedrám špiny, ktoré na seba navzájom počas kampane povylievali, podporou pre slovenskú demokraciu je volebná účasť takmer 60 percent voličov. Prínosom pre politický systém je, že rozhodli tak, ako rozhodli. Ako som napísal v Slovenských národných novinách tesne pred voľbami, Slovinci sa zachovali prezieravo. Volili hrdo a po voľbách môžu byť na seba skutočne hrdí.

Doterajším vládnucim stranám prideliť veľmi zlé známky. Len tak-tak že sa do parlamentu dostali Dzurindova SDKÚ-DS a Sulíkova SaS. Obstáli na štvorku. Ak by dostali päťorku, v parlamente by neboli. Bugárovci ostali na minulovolebnej úrovni rovnako ako KDH – asi tak na trojku. Prekvapením je relatívne vysoký zisk politického benjamína: Matovičových obyčajných ľudí. Sú z nich dvojkári. Absolútnym víťazom je SMER-SD Róberta Fica. Od voličov dostal jednotku s hviezdíčkou. V novodobej histórii druhej Slovenskej republiky sa nepodarilo dosiaľ žiadnemu politickému subjektu dosiahnuť nadpolovičnú väčšinu hlasov. V prepočte na mandáty sociálni demokrati získali 83 poslancov. Pravica len 67. Vytvára sa tým priestor pre vládu jednej strany, ktorou budú sociálni demokrati. Napriek tejto jednoduchšej matematike a bezproblémovému zostaveniu kabinetu – líder SMER-u ponúkol po voľbách spoluprácu pravicovým stranám pri podpore ústavných zákonov, európskych noriem a garantoval opozičnú kontrolu v Národnej rade SR. Hovoril dokonca o možnej dvojkoalicii. Hneď po voľbách ju však pravičiar odmietli. Namiesto podanej ruky začali strašiť červeným stĺpcom (R. Sulík) a Národným frontom (M. Dzurinda). Oslabili sa národné sily. SNS tesne, ale predsa ostala za bránami parlamentu. Ak by sa presadila, možno by vznikla dvojkoalícia.

Čo dodať na záver? Ako zhodnotiť voľby? Asi vetou Ludovíta Štúra, zakladateľa našich a vašich novín: „Neskladajme teda ruky a nevolajme len, nebedákajme, ale pracujme, robme a kde treba, zastaňme sa.“

Maroš SMOLEC
šéfredaktor

Slovenskí voliči konečne povedali rázne NIE! kapitalizmu bez ľudskej tváre Bývalej šestkoalícii uleteli balóniky

BRATISLAVA (Ivan BROŽÍK) - Strana Smer-SD pod vedením Róberta Fica s obrovským náskokom zvíťazila v predčasných parlamentných voľbách. Vyplýva to z výsledkov predčasných parlamentných volieb, ktoré potvrdila Ústredná volebná komisia. Sociálnej demokracii pod Tatrami verí 44,41 percenta všetkých voličov. Smer-SD vyhral vo všetkých okresoch, okrem troch na juhu Slovenska. To znamená, že jeho vládu na najbližšie štyri roky si želá vyše 1,1 milióna plnoletých občanov.

Robert Fico opäť zasadne do premiérskeho kresla.

Marec je v historických súvislostiach pre Slovensko dejinný mesiac. V sobotu skoro ráno bolo len niekoľko málo psičkarov na ospalých sídliskách miest a obvyklé prúdy ženičiek sa z ranných služieb Božích ponáhľali v našich obciach nakupovať, upratovať a variť. Bežný obraz sa začal meniť už krátko po deviatej hodine. Nezvyčajné množstvo voličov vyvrátilo prvý omyl politológov a prieskumných agentúr. Volebná účasť bola naozaj vysoká, občania Slovenska nezostali ticho. Až 60 percent z nich sa rozhodlo vyjadriť svoj názor. Ranná tlač ešte rozoberala piatkové protesty Gorila, niektoré periodiká (najmä denník SME) využili zrušenie volebného moratória

a vo volebný deň vygradovali tragikomickú pseudointelektuálnu profíticovskú hystériu. Našťastie tieto umelé výkriky do tmy výsledky volieb neovplyvnili.

„Hori Krásna Hôrka,“ nieslo sa krátko popoludní internetom a SMS správami. Mnohí plakali nad skazou národnej kultúrnej pamiatky, ktorú zrejme spôsobili nepripravení decká. Chceli si pofajčiť, veď čo už iné majú na práci..., v suchom poraste podhradia. No Slovinci Krásnu Hôrku opravila, práve tak, ako zreparujú spoločnosť. Aj keby to v prípade záchrany hradu malo znamenať potrebu celonárodnej zbierky. Aj k volebným urnám chodiť neprestávali.

(Viac na 2. strane)

Matica má nezastupiteľný podiel v zápase za slovenskú identitu a štátnosť Zameškaná príležitosť sa nikdy viacej nevráti

BRATISLAVA (Stanislav BAJANÍK) – Pred dvadsiatimi rokmi vrcholili politické, spoločenské, strategické snahy Slovenska v zápasoch o obnovenie štátnej samostatnosti, vyhlásenej 1. januára 1993. Levý podiel do mobilizácie spoločnosti, Slovákov doma i vo svete vložila práve Matica slovenská. V rokoch 1990 – 1992 poskytla pôdu historickým súbojom s časom ešte nie príliš populárnym ani bezpečným, opretým však o historický odkaz 1. Memoranda národa slovenského (6. – 7. jún 1861) „zameškaná príležitosť sa nikdy viacej nevráti“.

Matica slovenská po boku politických síl nadviazala na takmer polstoročný zápas slovenského povojnového exilu o nastolenie novej slovenskej štátnej samostatnosti ako prirodzeného národného, kolektívneho práva Slovákov v modernom a civilizovanom svete. Vďaka svojej historickej iniciatíve sa ocitla v pozornosti najvyššieho republikového protokolu, diplomatov, európskych komisárov, emisárov, politológov, zahraničných médií, Slovákov z celého sveta. Otvorila otázky citlivých interetnických vzťahov na Slovensku, neriešených problémov slovenského juhu, skri-

vodlivého rozdelenia slovenského sveta, prehlbovania a posilňovania slovenskej identity, revitalizácie národnej kultúry, vedy, výchovy a vzdelávania. Aktívne vstúpila do reforiem slovenskej ústavnosti, federatívnych i štátotvorných otázok, medzinárodných i medzištátnych vzťahov, do vytvárania pravdivého obrazu o Slovákoch doma i vo svete. Naskytla sa jej historická príležitosť suplovať viac štátnických iniciatív, podať pomocnú ruku politickým stranám a hnutiam pri presadzovaní politických krokov na obnovu slovenskej štátnej samostatnosti.

(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Líviu ŠKULTÉTYOVÚ, zapisovateľku Ústrednej volebnej komisie

• Ste riaditeľkou odboru referenda a volieb sekcie verejnej správy ministerstva vnútra. Zároveň ste zapisovateľkou Ústrednej volebnej komisie. Voľby sú teda doslova vašou pracovnou náplňou, ich priebeh sledujete od prijatia zákona o nich až po ich úplné ukončenie a vyhodnotenie. Aké boli podľa vás parlamentné voľby, ktoré máme čerstvo v pamäti?

Hoci to boli predčasné parlamentné voľby, ich príprava v rámci všetkých zložiek verejnej správy bola rovnako časovo i technicky náročná ako príprava každého demokratického volebného aktu v našej republike. Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993 to boli v poradí šieste parlamentné voľby. Som rada, že môžem

konštatovať, že aj tieto voľby prebehli v pokojnej atmosfére, a občania, ktorí sa na voľbách zúčastnili, preukázali vysokú mieru zodpovednosti aj kultúrovanosti.

• Na priebeh volieb dohliadala nielen ÚVK, ale aj policajti. Bolo ich v teréne vyše sedem tisíc, až o dve tisíc viac než minule. Ohlásené boli masové protesty, ktoré sa napokon nekonali. V obci Šoporňa podali voliči 77 trestných oznámení pre marenie volieb. Problém spôsobil chaos s miestnym referendum, čo sa malo konať zároveň s voľbami. Čo sa vlastne stalo?

Členovia ÚVK boli priamo v Šoporni, konzultovali situáciu s členmi okrovej volebnej komisie. Bolo zistené,

že tri okrsky otvorili o päť až desať minút neskôr. Preto sa tam predžil čas hlasovania presne o toľko minút, o koľko sa začalo hlasovanie neskôr. Čas na hlasovanie totiž nemôže byť skrátený.

• Dnes sú už známe všetky štatistické údaje. Čo je v nich potešiteľné?

Podľa mňa najmä to, že volebná účasť bola takmer šesťdesiat percent. Boli to jedny z najpokojnejších volieb, ktoré prebehli v skutočne veľmi príjemnej atmosfére. V kútiku duše som mala pocit, že to bude dobré, ale že to bude až v takej dobrej atmosfére, to by som nebola verila.

Zhovárať sa
Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

R - 2012011

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Slovenskí voliči konečne povedali rúzne NIE! kapitalizmu bez ľudskej tváre

Bývalej šesťkoalícii uleteli balóniky

(Dokončenie z 1. strany)
- Každý hlas zaváži. Napäté bolo aj hodinu po uzavretí volebných miestností. Prvé exit polly naznačovali, že sa situácia z volieb v roku 2010 zopakuje. Z centrality KDH sa akosi predčasne začala ozývať vysmiata o chota prevziať lídersťvo pravice a začať rozhovory o zostavení vlády. Povolebné prieskumy predpovedali totiž Robertovi Ficovi menšinu v parlamente. Iba Ján Baránek z agentúry Polis, ktorý už v piatok odmietol zverejniť posledný predvolebný prieskum z obavy, aby neovplyvnil rozhodovanie voličov, profesionálne mlčal.

■ STAVILI NA ISTOTY

Strana maďarskej koalície, ktorú protiprávne vedie zrejme maďarský štátny občan, sa do parlamentu po týchto voľbách nedostane. Taký istý osud stihol tých, ktorí nám drzo tvrdili, že zahrať si konské pólo na

zamrzutej hladine Štrbského plesa môže 99 percent Slovákov. Prvé priebežné výsledky sčítavania hlasov z volebných okrskov jasne vykázali tieto strany z nášho parlamentného života najmenej na štyri roky. Spochybňovať výsledok volieb tak stratilo akýkoľvek zmysel. V straníckych centráloch tých, ktorí prešli už v prvých čiastkových výsledkoch (SDKÚ, KDH, OĽaNO, SaS, MOST a SNS), vládla menej či viac oprávnená eufória. U SMER-ákov bolo živo, pokojne. Verili si. Ústredná volebná komisia oznámila, že nedošlo k nijakému podstatnému narušeniu zákonnosti a pokojného priebehu volieb. Dôležitý okamih.

■ REŠPEKTOVANÝ VÍTAZ

Ak vo voľbách v roku 2010 SMER zvíťazil, ale po zostavení vlády odišiel do opozície, tentoraz mal už okolo sobotňajšej polnoci inú dilemu.

Pokúsiť sa vládnúť sám alebo získať pre tento záväzok ešte nejakého koaličného partnera. Po sčítaní výsledkov z asi štvrtiny okrskov už bolo jasné, že strana Roberta Fica vďaka svojim voličom dosiahla jasnú parlamentnú väčšinu. Nedeľa ráno ukázala, že to bude poslancové číslo 83. Tento argument už v prvých politických debatách presvedčil aj politikov z bývalej koalície. Stredopravé strany SDKÚ a SaS utrpeli volebnú porážku, dzurindovci dokonca stratili polovicu zo zisku hlasov v roku 2010. MOST sa ledva preškríbal. Klesala však aj nálada v centrality KDH, a to tak rýchlo, ako sa stávala nereálnou jej predstava o dvojčifernom výsledku. Na volebnom vysvedčení pre pravicu je najvýpovednejšie to, že druhý „najlepší“ volebný výsledok dosiahlo zoskupenie výstredného a populistického Igora Matoviča, ktoré vlastne

ani stranou nie je. A pre úplnosť, SNS napokon nepreliezla päťpercentnú latku. Nič sa nezmenilo iba na médiách. Počas celej nedele hľadali akúkoľvek možnosť, ako proti sebe názorovo postaviť predstaviteľov

politických strán, ktoré sa dostali do parlamentu. Víťaz volieb Robert Fico však pozýva na konštruktívnu spoluprácu na správe našich vecí verejných všetky politické subjekty.

Foto: Ladislav LESAY

Matica má nezastupiteľný podiel v zápase za slovenskú identitu a štátnosť

Zameškaná príležitosť sa nikdy viacej nevráti

(Dokončenie z 1. strany)
- Prudký výstup Matice z kabinetu na fórum rezonoval nielen Slovenskom, ale i Prahou, Budapešťou, Bruselom, Štrasburgom a inými federálnymi a centralistickými štruktúrami, európskou vlnou oslobodzovania národov spod totalitných režimov. Ozvenu tohto matičného zdvíhu sme zachytili v zámorí, v domácej tlači, v zahraničných informačných médiách, najmä na okruhoch bývalej Slobodnej Európy a Hlasu Ameriky.

■ SÚSTREDENÁ PALBA

Česko-slovenské médiá zapíňali svoje hlavné informačné, diskusné, politologické relácie s tematikou sloven-

skej národnej i štátotvornej emancipácie „nebezpečnými“ a protiústavnými témami rozbižania spoločnej vlasti, zväčša alebo najmä aj v súvislosti s matičným hnutím, jeho terénom, revoltujúcou Bratislavou,

„pomlčkovou vojnou“, delením federácie, takzvaného „vypuklého“ nacionalizmu v centre Európy, rozduchovania interetnických napätí a sporov. A nielen to. Vzápätí sa Matica ocitla pod palbou kritiky svetoobča-

nov, federalistov, bezbreých Európanov, etnicky orientovaných politických strán a hnutí.

■ SPOLOČNÝ POSTUP

Matica slovenská konala po boku alebo v súčinnosti s ďalšími nepolitickými občianskymi združeniami a so slovenskými subjektmi v zahraničí. Svoj zápas skoncentrovala najmä do Stretnutí Slovákov z južného Slovenska v Šuranoch, ktoré sa organizujú od roku 1990, do Celonárodných zhromaždení v Bratislave, Komárne, Uhrovci, Martine (1990 – 1992), do Stolov národnej dohody s politickými stranami a hnutiami a iných akcií a podujatí. O týchto zápasoch vydala viac publikácií, analýz, nakrútila doku-

mentárny film. Dvadsať rokov „po“ si zaslúži aktuálnu reflexiu na túto matičnú generáciu, čo chceme v Slovenských národných novinách v roku 2012 podporiť seriálom Matica slovenská za slovenskú identitu a štátnosť.

■ ZÚČTOVANIE A VÝHRA

Účet za neobľomnosť, „neposlušnosť“ v jej emancipačných, štátotvorných, slovensko-slovenských vzťahoch si trpkou odniesla zo strany vlád tzv. pravice a protištátnych síl (ulúpenie majetku, škrtý v štátnej podpore, šikana zo strany exekutívy, mediálne útoky, lži na jej trovy v európskych štruktúrach a i.), napriek tomu nestroskotala, vydržala.

Spanilým jazdám maďarských politikov po bývalom Uhorsku dala EÚ červenú

Ktosi by sa mal Slovensku ospravedlniť

BRATISLAVA (Ivan BROŽÍK) – Slovenská republika neporušila právo Európskej únie, keď 21. augusta 2009 odoprela vstup maďarskému prezidentovi Lászlóvi Sólyomovi na svoje územie. Vyhlásil to v Luxemburgu generálny advokát Súdneho dvora EÚ Yves Bot. V Budapešti sa ako obvykle hrajú na mŕtveho chrobáka.

V deň smutného výročia okupácie Československa „spojeneckými“ aj maďarskými vojskami sa hlava maďarského štátu László Sólyom chystala na politickú akciu s plánovaným politickým prejavom a za spolitizovaných okolností navštíviť Komárno. Neprekázalo mu, že tak poruší všetky známe normy diplomacie, protokolu, ale aj slušnosti, ohľaduplnosti a susedských vzťahov. Sólyom vycestoval zámerne, aby vyvolal smutný sled udalostí, takých potrebných pre odvedenie maďarskej verejnosti od domácich problémov. Vycestoval tiež s jasným cieľom provokovať a najmä urážať a ponižovať národnú hrdosť susedov akýmkoľvek spôsobom.

■ VAROVANIE BOLO SLUŠNÉ

Spanilé výjazdy maďarských politikov na územie Srbska, Rumunska či nášho Slovenska sú sú-

časťou maďarskej zahraničnej politiky, ktorá tak vyjadruje svoj názor, že veľké Uhorsko stále existuje. Napokon, aj Sólyom si provokačne zopakoval svoju neodúhlasenú návštevu Komárna presne na deň o rok neskôr. „Taktovo organizovanú návštevu vnímame ako vedomú provokáciu voči SR a nemôžeme prebrať zodpovednosť za dôsledky, ktoré priniesie, vrátane zhoršenia slovensko-maďarských vzťahov,“ znelo vyhlásenie troch najvyšších predstaviteľov Slovenska – Ivana

AKTUÁLNE

Gašparoviča, Pavla Pašku a Roberta Fica v roku 2009. „Poprosil som pána prezidenta, aby zväžil ešte túto cestu,“ vyhlásil vtedy prezident Gašparovič. Budapešť totiž úplne a zámerne ignorovala obvyklé diplomatické postupy, ktoré predchádzajú návšteve prezidenta v susednej krajine. Slovenská republika bola už niekoľko týždňov pred incidentom vystavená hrubým a nevyberaným útokom od oficiálnych predstaviteľov Maďarskej republiky. Smutné je, že ich podporovala časť slovenskej tlače výsmechom Gašparovičových či Ficových úvah a rozhodnutí. Niektoré naše médiá sa vo svojich komentároch doslova tešili na škandál, ktorý „utŕži“ Slovensko.

S ospravedlnením Slovensku by teraz – ako káže slušnosť – mala prísť strana SMK, vedená v roku 2009 pánom Csákyim a dnes zrejme maďarským štátnym občanom Berényim. Bola nadšeným organizátorom sporného komárňanského stretnutia.

■ TICHOU SÚ AJ ĎALŠÍ

S ospravedlnením by mala prísť aj europoslankyňa Edith Bauer. Incident v európskom parlamente totiž tvrdošijne vysvetľovala viac z pozície diplomatky z Budapešti ako na Slovensku zvolenej europoslankyne. Generálny advokát Súdneho dvora EÚ Yves Bot tiež okrem iné-

ho poukázal aj na potrebu súhlasu hostiteľskej krajiny s príchodom prezidenta inej krajiny, ktorý v danom prípade absentoval. Ide zatiaľ iba o jeho názor, ten však súdny dvor Únie vo všeobecnosti zvykne nasledovať a rozhodnúť v súlade s ním. Maďarské ministerstvo pre verejnú správu a spravodlivosť aktuálne ignorantsky nesúhlasí s postojom generálneho advokáta Európskeho súdneho dvora so sídlom v Luxemburgu.

■ POUČENIE Z ROKU 2009

Predseda vtedajšej vlády SR Robert Fico pripomenul, že pod zástavou prvého uhorského kráľa Štefana sa robila najtvrdšia ma-

ďaržácia. „Teda nech sa teraz nikto netvári, že Štefan je nejaký slovenský kráľ. My máme svojho Svätopluka a nie Štefana.“ Reagoval tak na sochu tohto svätca, ktorú inštalovali na námestí v Komárne a ktorej odhalenie spojené s plánovanou návštevou maďarského prezidenta Lászlóa Sólyoma vyvolalo medzi oboma krajinami diplomatický spor. „Na jednej strane komárňanská samospráva zakáže sochu Cyrila a Metoda, ktorá je neúčtivo na balkóne Matice slovenskej, na druhej strane na krásnom mieste postaví sochu Štefana, ktorú nám teraz núkajú ako nášho kráľa,“ povedal vtedajší premiér SR. Na margo vyjadrení maďarského ministra zahraničných vecí Pétera Balázsa, ktorý presunul tému diplomatickej nóty na európsku pôdu, premiér SR podotkol, že je to bilaterálna vec medzi dvoma krajinami. Potvrdil, že „Komárno nie je ďalší okres Maďarskej republiky, ale suverénne územie SR a my sa k tomuto územiu tak budeme správať. Nevidím žiaden dôvod, aby sa to stalo európskou vecou, a sme pripravení tieto záležitosti vysvetľovať,“ povedal Robert Fico. Aj súčasný slovenský prezident tvrdil ešte v čase incidentu, že ak sa majú hlavy susedných štátov stretnúť, tiež má svoje podmienky. Prvou je umiestnenie tabule na kostole v Maďarsku, kde kázal Ján Kollár, a druhou umiestnenie sochy Cyrila a Metoda v Komárne na dôstojnom mieste.

Smer OK, pravica KO

Roman MICHELKO

Voľby ukázali niekoľko zásadných trendov. Na ľudí prestáva platiť pravicová demagógia. Ak si doteraz pravicoví politici mysleli, že môžu donekonečna ľuďom s príjmom okolo 400 eur tvrdiť, že sa majú uskromňovať, že si prejednávajú budúcnosť a že očakávajú od štátu niečo ako základné istoty je zvrhlosť, tak takéto zaklínadlá už prestávajú účinkovať. Takisto i tvrdenia, že čo i len mikroskopické zdanenie miliónárov je trestanie úspešných, že zodpovedná vie byť len pravica a že len pravicová squada dokáže vždy odovzdať krajinu v lepšom stave, než ju preberala. Ukázalo sa aj to, že donekonečna strašiť Smerom ako zlým bubákom z rozprávky pre deti už neúčinkuje. Ak by

sme mali posolstvo volieb pretažiť do jednej vety, tak by asi znela, že pýcha predchádza pád. Zároveň voľby ukázali hĺbku osobnostnej mizérie, v ktorej sa pravica nachádza. Najsilnejšia pravicová strana nemá ani 9 % a jej predseda nedokáže svoje „líderstvo“ uhájiť ani vo vlastnej strane. Zato dokáže svojim nudným zjavom a ešte nudnejšími a povrchnejšími rečami unúdiť skutočne každého.

Najväčším skokanom volieb sa stal Igor Matovič. Známy parlamentný klaun ukázal chrbát starým politickým harcovníkom. Čo sa týka politickej kultúry a schopnosti racionálne riešiť zložité politické problémy, jeho výsadok v parlamente veštiť skoré zníženie už i tak nízkej úrovne

politickej kultúry. Na druhej strane tým, že priťahal do parlamentu ďalšieho happeningového aktivistu Alojza Hlinu zabezpečil, že sa o zábavu v budúcom parlamente bude starať hneď duo klaunov.

Ak možno hovoriť o totálnom debakli, tak to zažilo duo,

KOMENTÁR

ktoré pre zmenu vedie SDKÚ. Očakávať od Dzurindu, že dobrovoľne urobí to, čo by bolo logické a slušné – teda ponúkne svoju funkciu hneď po zverejnení výsledkov volieb – by bolo asi naivné. Napriek tomu, ak v SDKÚ existuje aspoň elementárny pud sebazáchovy, jeho dni na čele strany by mali byť zratané.

Debakel pravice otvára dvere sociálnemu štátu

Oto BALOGH

Predčasné parlamentné voľby priniesli drvivú porážku pravice a prvýkrát v histórii samostatnej Slovenskej republiky je viac ako reálna jednofarebná vláda, ktorú sa na základe zisku osemdesiatich troch poslaneckých mandátov a poverenia prezidenta republiky pokúsi zostaviť suverénny víťaz volieb strana Smer-SD. Jej predseda okamžite po vyhlásení výsledkov volieb ponúkol pravicovým stranám, ktoré sa dostali do parlamentu, rokovania o novej koalícii a deklaroval, že je pripravený spolupracovať s každým, kto bude ochotný podporiť jeho sociálne a proeurópsky orientovaný program. Z prvých reakcií pravicových strán je však

zrejme, že uprednostnia odchod do opozície a novú vládu bude Smer-SD zostavovať sám.

Čo bude znamenať táto skutočnosť pre ďalší vývoj v slovenskej ekonomike? Novú, zrejme jednofarebnú vládu čaká v ekonomickej oblasti množstvo práce na domácej aj zahraničnej pôde. Doma stojí pred ňou neľahká úloha urobiť poriadok vo verejných financiách. Z vyjadrení lídra Smeru R. Fica je zrejme, že prvým krokom k stabilizácii verejných financií bude zabezpečenie úplnej funkčnosti daňových inštitúcií, pretože bez fungovania daňového systému nebude nová vláda schopná garantovať spoľahlivý chod štátu. R. Fico prichádza s tzv. progra-

mom sociálneho štátu, solidarity a ochrany občanov pred následkami sociálnej krízy. Ako druhý krok víťaz volieb sľubuje prijatie takých rozhodnutí, ktoré garantujú, že v tomto roku nebude deficit verejných financií vyšší než plánovaných 4,6 percenta. Doslu-

POZNÁMKA

hujúca vláda už na začiatku roka „začala sekeru“ 900 miliónov eur, preto bude udržanie plánovaného deficitu viac ako ťažké. Tým viac, že plánovaný rast HDP 1,7 percenta, z ktorého vychádza plán deficitu, je dosť nepravdepodobný. Za tretí dôležitý krok považuje predseda budúcej vlády stabili-

záciu situácie v najohrozenejších rezortoch, najmä v zdravotníctve, kde existujú nesplnené záväzky v súvislosti s odmeňovaním lekárov, pričom sa s nárokmi hlásia aj ďalší zdravotnícki pracovníci.

Popri upratovaní v domácich verejných financiách čakajú nový kabinet vážne ekonomické úlohy aj v zahraničnej oblasti. Slovensko potrebuje v roku 2013 výrazne skesať schodok štátneho rozpočtu. Budúci rok by sme mali splňať maastrichtské kritérium, ktoré nám diktuje nižší deficit ako tri percentá HDP. Nová vláda musí pripraviť konsolidačné opatrenia v objeme 1,4 miliardy eur. Smer-SD chce pätinu tejto sumy získať zavedením bankovej dane z vkladov firiem, od ktorej očakáva prínos 350 miliónov eur. Zvýšenie zdanenia firiem s ročným ziskom vyšším ako 33 miliónov eur z 19 na 22 percent má byť ďalším zdrojom príjmov, ktoré poslúžia na skresanie 1,5-miliardového deficitu. Je nepochybné, že vzhľadom na zlý stav verejných financií sa nový kabinet

veľmi ťažká misia. Navyše, proti vláde budú takmer všetky médiá, všetky parlamentné strany, absolútna väčšina takzvaných expertov a navrch ešte aj karikatúristi či blogeri. Je dobré, že ľarchu tejto situácie si vedenie strany veľmi dobre uvedomuje, aj preto bolo najparadoxnejšie, že víťaz volieb sa správal oveľa pokornejšie než porazení lídri pravice.

Slovensko vstupuje do novej éry. Kauza Gorila politikom jasne ukázala, že vo veľkom a beztrešne (aspoň čo sa týka politickej zodpovednosti) sa kradnúť nedá. Jasným memento pre akékoľvek budúce vlády je, že kritická masa voličov kladie nad program strán čistotu ich politických protagonistov. Úspešnosť akejkoľvek budúcej vlády bude závisieť nielen od životnej úrovne občanov, ale aj od schopnosti ustriechnuť rôzne záujmové skupiny z ich pozadia a schopnosti nepodľahnúť im. Ak toto malo byť hlavné posolstvo volieb, tak Slovensko sa tým posunulo o značný kus dopredu.

Je viac ako isté, že s podporou opozície počítať nemôže. Zložitá bude aj situácia v oblasti vzťahu novej vlády a odborov, najmä v problematike Zákonníka práce, ku ktorému mal Smer-SD vážne výhrady. Isté mantinely v tejto oblasti sú z celoeurópskeho hľadiska zafinancované, preto bude zaujímavé sledovať, ako si bude Smer počínať v prípade eventuálnej kolízie európskych a odborárskych záujmov. Šancu, že môže byť úspešná, naznačujú slová predsedu Smeru, ktorý deklaroval, že programové vyhlásenie vlády chce pripraviť v sociálnom dialógu so všetkými sociálnymi partnermi. Slovensko potrebuje pokoj, stabilitu a program, ktorý bude chrániť ľudí. Najsilnejšia politická strana na Slovensku má všetky predpoklady na to, aby svoje zábery úspešne realizovala. Najbližšie štyri roky však budú pre suveréna slovenskej politickej scény naozajstnou skúškou odolnosti a odbornej zdatnosti.

SPOZA OPONY

Písanie o zahraničí je neraz len iný spôsob pokračovania vnútropolitických zápasov. Zúrivých a nevyberavých s všemožnými údermi pod pás. O štvavej kampani by sa dalo veľa rozprávať napríklad v súvislosti so stavbou priehrady na Dunaji, o vodnom diele Gabčíkovo. Lebo toto je pre nás príklad za všetky.

Zahraničnopolitická publicistika a informovanie o zahraničí malo v rôznych obdobiach kľúčovú úlohu pri formovaní, ako aj deformovaní názorov slovenskej verejnosti. To, ako sa píše v zahraničí a ako sa píše tu o zahraničí, hralo nielen samozrejmu dôležitú úlohu, ale bolo aj účinným nástrojom vnútropolitického boja. Ešte nedávno bili ministra zahraničných vecí (J. Kubiša) opakovanými výrokmi, že „ešte nikdy tak negatívne nepísali (české) Lidové noviny o Slovensku ako teraz“.

Samozrejme, že mienka zahraničia je závažná a že závaží. Práve preto je však dôleži-

té čo najviac o nej vedieť a aj polemizovať, keď to má význam. Najväčšmi však treba, aby domáce publikum dostatočne veľa vedelo – aby malo prístup k informáciám. Mnohí sa nezaoberajú zahraničnou politikou. To však neznamená, že pre úroveň kvality života nie je prístup k in-

ka, spravodajstvo, spravodajcovia sú takrečeno strategicky dôležitým „tovarom“. Prečo?

Klasický príklad dnes nie je iba to, čo sa dialo okolo priehrady na Dunaji. Ide napríklad o „našu“ menu, o euro. Európska centrálna banka minulých dní schválila dodatočných pol bilio-

požičia. Komu? Veď o to ide – tým dlžníkom, ktorí nimi splatia svoje dlhy. U koho sú zadĺžení?

No u francúzskych a nemeckých bánk. Kládne si niekto u nás hlavnú otázku: dajú sa do nekonečna dlhy eurozóny odstraňovať novými dlhmi? Klasickým príkladom je aj to, ako

čo sa v Maďarsku deje, a ak áno, tak len s veľkým oneskorením.

Dalo by sa povedať, že „naše“ médiá tam, kde chytajú hystériu, nad niektorým javom na Slovensku sú prakticky slepé, pokiaľ ide o Maďarsko. Vytvorila sa úplne nenormálna situácia. Tak sme napríklad nepostrehli to hlavné: že na Slovensku má Viktor Orbán istý rešpekt, ak nie popularitu. Príčina: Európska únia sa bezprecedentne vyhráza Maďarsku, členskému štátu (!) sankciami až vtedy, keď začalo ísť o peniaze európskych bánk, keď Maďarsko siahlo na ich zisky! Napriek všetkej zásadnej kritike Orbánovej politiky a promaďarského deformovania médií na Slovensku, predsa len v tomto spore by taký malý štát mal byť na strane Budapešti a nie bruselskej eurokomisie. Kto iný než Slováci majú byť citliví na bruselskú necitlivosť, pokiaľ ide o orbánovské prešľapy, a zároveň dostatočne bystrí, aby videli: Brusel kričí, jačí, vyhráza sa Maďarsku až vtedy, keď mu ide o peniaze, o zisky bánk.

Prečo je zahraničie také dôležité

Dušan D. KERNÝ

formáciám o zahraničí viac ako mimoriadne dôležitý. Je strategický. Pomery na Slovensku sú dnes v tomto smere také úbohé, že sa nedajú porovnať ani s jedným zo susedných štátov. V odborných kruhoch dozrieva názor, že v tomto smere sa už nikdy slovenská žurnalistika nebude vládať vyrovnávať s českou. Zahraničnopolitická žurnalisti-

na (!) eur pre európsky bankový systém – preložené do slovenčiny, nechala natlačiť pol bilióna papierových eur. Komerčným bankám ich poskytla na jednorozhodný úrok. Čo je jednorozhodný úrok, tomu rozumie každý – a každý vie, že banka si urobí zisk na tom rozdiel medzi jedným percentom a tými percentami, za ktoré peniaze

nevieme vlastne, čo sa deje v Maďarsku. Kľúčovým štátom, ktorý je nielen susedom, ale najmä konkurentom pokiaľ ide o strategické ťahy železníc a strategické ťahy plynovodov a ropovodov z východu na západ. A v rámci toho maďarská diplomacia nikdy neprestala s úsilím obsadiť v Bruseli celoulnijné posty. My v podstate nevieme,

Kolosálna deštrukcia

Pod skratkou RTVS sa skrývajú trosky média, ktoré má ešte stále zo zákona štatút verejnoprávneho. Verejnosť už zrejme „zabudla“ na likvidáciu etnického vysielania a jeho nahradenie vysielaním v maďarčine na okruhu Patria. Rusínov, ktorí sú podľa posledného sčítania treťou najpočetnejšou menšinou u nás, ale aj Nemcov a iné etniká tak z Bratislavy už roky učia (zámerne?) maďarský jazyk.

Nielen tieto menšiny však prišli o vysielanie, na ktoré sa stále mesačne skladajú. Riaditeľka Zemková zrušila vynikajúco vybavenú sieť regionálnych rozhlasových štúdií s profesionálnymi spravodajcami a nahradila ich tvorbu sporadickými vstupmi neprofesionálnych externistov do celoplošného vysielania. Informácie o skutočnom živote v regiónoch sú pre poslucháča hlavného vysielacieho okruhu nedostupné a nahrádza ich iba politizovanie alebo komerčný infantilizmus z Bratislavy.

Najnovšie však Zemkovej manažment ruší aj regionálnu televíziu tvorbu. Banskobystrické televízne štúdio presúva do tamojšej rozhlasovej budovy. Znepokojenie dôrazne vyslovilo mestské zastupiteľstvo v Banskej Bystrici. Uznesením vyjadrilo rozhorčenie nad situáciou v regionálnom štúdiu Rozhlasu a televízie Slovenska. Podobné komuniké prijali aj poslanci zastupiteľstva Banskobystrického samosprávneho kraja. V oboch prípadoch bola iniciátorkou hlasovania poslankyňa Ľubica Lašáková (SMER-SD). Nejde teda o nijakú „dojmologiu“. Podľa Únie slovenských televíznych tvorcov, ktorá dôrazne protestuje proti krokom manažmentu RTVS v Banskej Bystrici, ide o „likvidáciu jeho autonómnosti a regionálnej televíznej tvorby“. Čo je závažné, sťahovanie regionálneho štúdia verejnoprávnej televízie na Rudlovskej ulici v Banskej Bystrici do rozhlasovej budovy na Ulici profesora Sáru sa deje v prikróm rozpore so zákonom, lebo prebieha bez akýchkoľvek stavebných povolení v rozhlasovej budove, hoci stavebné práce sú v plnom prúde. Existujúcu petíciu za zmenu Zákona o Rozhlase a televízii Slovenska s cieľom zachovať a dosiahnuť 20-percentný podiel regionálnych štúdií Košice a Banská Bystrica na celoštátnych vysielacích okruhoch generálna riaditeľka Zemková ignoruje a dá sa povedať, že vo vysielaní RTVS aj cenzuruje. Je paradox, že jeden z jej iniciátorov Milan Antol je aj člen Rady RTVS. Môžeme sa teda pýtať, dokedy ešte budeme musieť len nemo registrovať, ako sa v pohraničných regiónoch sledujú cudzie rozhlasové a televízne stanice len preto, že RTVS nie je schopná ani ochoťnú rešpektovať oprávnené potreby svojich koncesionárov. Alebo, kedy a kto zastaví zámerú likvidáciu Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie.

Ján ČERNÝ

Širokorozchodná trať z Ruska k brehom Dunaja je realita; vyfúknu nám ju Maďari? Pravicová vláda konala proti záujmom Slovenska

Ivan BROŽÍK - Foto: archív

Necelých sto kilometrov železničnej trate so širokým rozchodom na Slovensku znamená pre Železnice Slovenskej republiky (ŽSR) priemernú ročnú prepravu tovaru v objeme takmer deväť miliónov ton (rok 2006) a čistý zisk (dostupný údaj je ešte v slovenských korunách a pochádza z roku 2001) pohybujúci sa v sumách stoviek miliónov korún. Široký rozchod dáva stabilnú prácu takmer tisícke zamestnancov Železníc.

O zámeroch postaviť v Európe širokorozchodnú trať od hraníc s Ukrajinou až po dunajské prístavy sa v Spojených štátoch amerických nediskutuje len v odborných kruhoch. Táto téma mimoriadne zaujíma aj tamojšie tajné služby. Jedným z argumentov je, že možnosť prepravovať tovary bez prekládky po železnici z ďalekej Ázie až do srdca Európy by znamenala zánik svetového – rozumej amerického – obchodného loďstva, ale aj kontrolu nad strategickými prieplymi počas tovarovej blokády.

■ TRESTUHODNÁ SLEPOTA

Bývalá premiérka I. Račiová zrušila vo februári 2012 úlohu pre ministra dopravy – zaoberať sa prípadnou výstavbou širokorozchodnej trate (ŠRT). Stihla to. Na vysvetlenie: ešte v novembri 2010 pred cestou do Moskvy avizovala, že jedným z bodov rokovani bude aj definitívne nie pre ŠRT zo strany Slovenska. „Širokorozchodná nebude. Prekládka zostane v Čiernej nad Tisou,“ zdôraznila Račiová. Na či pokyn sa tak rozhodla a v záujme akej mocnosti, zostáva na úvahu.

Rusko však na stavbe trate naďalej trvá a postaví ju – v prípade nezájmu Slovenska – cez Maďarsko. Tamojšia Orbánova vláda má už teraz zratané, čo tým získa.

■ UTAJOVANÉ FAKTY

Rakúšania sú tiež jednoznačne za stavbu ŠRT. Na projekt žiadajú eurovýnimku – aby sa časť stavby financovala z eurofondov. Na

pôde Rakúskej obchodnej komory už majú alternatívne projekty o širokorozchodnej trati z Ukrajiny cez Maďarsko do Viedne, respektíve z poľských Katovic cez Česko do Rakúska. Cieľovou stanicou má byť Bratislava blízko Pandorf...

Ruský odborník Oleg Kazanov tvrdí: „Projekt vylúči prekládku nákladov na slovensko-ukrajinskej hranici zo širokej 1 520-milimetrovej ruskej koľaje na úzku 1 435-milimetrovú európsku. Vďaka tomu sa doprava nákladov z Európy do východnej Ázie skráti z 30 dní po mori na 14 dní po železnici. Prekladiskový terminál pre západnú Európu bude pri Viedni. Pri Bratislave bude postavený prekladiskový terminál, ktorý bude obsluhovať toky tovaru z/do južnej Európy. Železničná preprava po novej širokej koľaji

bude oveľa lacnejšia ako námorná či kamiónová. Kapacita 40'-lodeného kontajnera je 26 ton alebo 67 metrov kubických, tzn. podobá sa kapacite bežného 20-tonového kamióna. Podľa prezidenta RŽD Vladimíra Jakunina len na preprave železnicou jedného morského kontajnera z Európy do Ázie dodávateľa ušetria od 100 do 1 000 dolárov.“

■ STRATEGICKÁ INVESTÍCIA

Za takú považuje ŠRT profesor Peter Staněk z Ekonomického ústavu Slovenskej akadémie vied. Investícia by umožnila vznik 10 až 20 tisíc pracovných miest minimálne počas štyroch až piatich rokov. Financovanie stavby širokorozchodnej železnice z Košíc do Bratislavy alebo Viedne by pravdepodobne

mohli zabezpečiť väčšinou zahraničné firmy, keďže slovenský štátny rozpočet by to nezvládol. Projekt by podľa neho zároveň ovplyvnil rast domácej ekonomiky o 1 až 1,5 percenta. Ekonóm si myslí, že ak širokorozchodná železnica nepovedie cez Slovensko, tak ju postavia cez Poľsko alebo Maďarsko.

Spomínaný ruský expert Kazanov otvorene pomenoval aj „nepochopiteľné“ politické aspekty v rýdzo ekonomickom zámere výstavby ŠRT: „Z diplomatických a strategických dôvodov slovenská vláda nemohla rovno a hneď povedať do očí Rusom jednoznačne NIE širokorozchodnej. Dlho zdôvodňovala potrebou počkať na výsledky analýzy. Poradenské spoločnosti však nekonajú celkom nezávisle, výsledky ovplyvňujú aj náklady v krajine, pre ktorú robia analýzu. Keď slovenská vláda dopredu cez verné médiá oznamovala svoj negatívny postoj k projektu, poradca mohol odporučiť robiť širokorozchodnú trať cez Maďarsko. Za toto odporúčanie mohol dostať aj primeranú odmenu.“

Odmietnutie projektu naštrbí vzťahy Slovenska s hlavnými podporovateľmi projektu – Ruskom a Rakúskom. ŠRT prenesie ruské investície a pracovné príležitosti nie na Slovensko, ale do Maďarska. V súčasnosti na Slovensku nie sú veľké investície z Ruska. Ruskí top manažéri a investori Slovensko nepoznajú a nemajú oň záujem. Slovensko ako jediné v Európe slepo ignoruje potenciál ruského trhu. Je šanca zmeniť to v náš prospech.

Sociálnu demokraciu čaká ťažká práca s agresívnou pravicovou opozíciou

Voliči rozhodli, želajú si pokoj a istoty

Eva ZELENAYOVÁ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

V ére samostatného Slovenska boli výsledky tohtoročných, už šiestych parlamentných volieb najnevypočítateľnejšie. Netrafila sa žiadna z agentúr zaoberajúcich sa prieskumami verejnej mienky a v podstate sa to dalo čakať. Taký rozvrátený štát ako na sklonku roku 2011 a začiatkom roku 2012 sme tu ešte nemali, a to ani v čase po zániku federácie. Jedinou spoločnou črtou politiky od vzniku štátu je agresívna opozícia voči vládnym stranám presadzujúcim národnoštátne záujmy.

Niektorí analytici s uznaním ohodnotili správanie sa voličov, ktorí neprehliadli špinavosti kampane a zachovali sa s rozvahou. Nedalo sa

REFLEXIA

nepostrehnúť, že kampaň mala za cieľ znemožnenie štandardných strán a vyvolanie záujmu o nové. Napriek masívnej a aj možno nezákonnej kampani strana 99 % – Občiansky hlas neskončila v parlamente, aj keď ju prieskumy verejnej mienky vytrvalo posúvali na hranicu zvoliteľnosti. Napokon získala len 1,58 percenta hlasov voličov. Pravicové strany povolali predčasné parlamentné voľby povolením vlastnej vlády. V kampani pritom deklarovali schopnosť opäť postaviť alternatívu voči strane Smer. A nikto ich nebral na zodpovednosť, že na zopakovanie volieb vytiahli zo štátneho rozpočtu milióny eur. Všimla si to až Iveta Radičová, ktorá položila otázku, či predčasné voľby mali byť na to, aby vymenili premiérku. Ak by toto bol dôvod, bola by to najdrahšia personálna výmena v histórii Slovenska.

■ VYPADLA SNS

Okrem Slovenskej národnej strany (SNS) všetky ostatné strany obhájili svoje miesto v parlamente. Národniari v ostatnom čase podstatne omladili káder, lenže opätovná revolta

Anny Belousovej stála stranu pol percenta, ktoré jej chýbalo na vstup do parlamentu. Absencia SNS v Národnej rade SR oslabí a možno aj vyprevedá z parlamentu národné témy.

Smer-SD môže v nasledujúcom období očakávať neštandardnú opozíciu. Pre všetky strany napravo od strednej príznačné, že majú podstatne vyššie očakávania od politických oponentov, než aké dokážu samy reali-

zovať. Napríklad pri personálnom obsadení pozícií násilne presadili, aj zmenou zákona, politicky homogénne pracoviská. Aj v takých inštitúciách ako verejnoprávny rozhlas a televízia. Preto neprekvapuje, že súčasné opozičné strany avizujú veľký odpor k akýmkoľvek zmenám, ktoré by Smer hodlal uskutočniť v personálnej oblasti.

SaS sa síce do parlamentu opätovne dostala, no nepresvedčila, že politicky vyrástla. Sulík rozoznáva ideologický rozdiel medzi pravicou a ľavicou v ekonomických otázkach, ale vôbec ho nevidí medzi konzervatívnymi a liberálnymi stranami pravice v oblasti etiky, morálky. Ale zdá sa, že pravici Sulík napriek tomu vyhovie. Dokonca jeho rozhovor s Kočnerom, mužom z mafiánskych zoznamov o cene poslanckého hlasu pri voľbe generálneho prokurátora, akoby kopíroval praktiky SDKÚ s kupovaním poslancov.

■ KORUPCIA AKO PROGRAM?

Matovičovu stranu zrejme volili sklamaní voliči pravice a azda aj vďační občania za vypoklonkovanie kandidátov KDS a OKS z parlamentu. OĽaNO sa javia ako absolútne nevypočítateľná strana s populistickými heslami. Program postavený na akýchsi nihilistických predstavách, že poslanci za túto

stranu budú v parlamente hlasovať za dobré návrhy, či prídu z vládnej strany alebo od opozície, nie je štandardný. Dokonca môže vzbudzovať podozrenie na korupčné správanie. Matovič už raz oznámil dvadsaťmiliónový úplatok, ktorý potom obrátil na žart. Ktovie, ako bude žartovať v nasledujúcich štyroch rokoch. K tomu si do parlamentu prizval veľmi schopného šoumena Hlinu, ktorého verejnosť pozná ako biznismena v oblasti reštauračných služieb, neúnavného strhávača štátnej vlajky, kydača hnojia pred parlamentom či rómskeho aktivistu v Malackách. Azda so Šebejom zo strany Most, ktorému je na zvracanie pri pohľade na štátny znak, si budú dobre rozumieť.

KDH ešte počas volebnej noci pripravovalo povolebnú stratégiu bez Smeru i so Smerom. Zaangažoval sa aj Ján Baránek z agentúry Polis Slovakia, ktorý obrátil iniciatívu Procházku, Lipšica a Žitňanskej v prospech vytvorenia koalície so Smerom, hoci jasne deklarovali, „ponúkame vám alternatívu proti Smeru, nie s ním“. V centrále hnutia sa počas volebnej noci objavil i expredsa Ján Čarnogurský a znova potvrdil svoje stanovisko, že najlepším riešením pre KDH by bola koalícia so Smerom. Samozrejme Figel to nepripúšťal, takže KDH rozohralo partiu na obidve strany. Zbytočne.

Poľská posypová soľ poriadne nasolila našej „podpore“ poľnohospodárstva Slováci bez pudu sebazachovy?

Ludovít KUSAL - Foto: Emil SEMANCO

No tak to sa teda na nás veru pekne sype. V pitnej vode môžu byť stopy po liekoch, v kurčatách môžu byť rôzne anaboliká či rastové hormóny alebo s prebaľovanými mäsami po záruke môže človek ľahko nakúpiť aj najťažšie zdravotné problémy. A aby toho nebolo málo, tak je dosť možné, že mäsové výrobky, ktoré k nám dovážame z Poľska, boli kontaminované technickou posypovou soľou. Je toto všetko z pohľadu krajiny, ktorá bola donedávna potravinársky sebestačná, vôbec možné?

Ak si myslíte, že problém poľskej technickej soli v potravinách sa vás netýka napríklad preto, lebo bývate v regióne, kde prevláda domáca produkcia alebo výroby z iných štátov, môžete byť na omyle. Napríklad ani s tou soľou nie sme sebestační. Po zavretí Solivaru Prešov sa u nás soľ už nevyrába. A tak ju samozrejme dovážame. Z Talianska, Rakúska či z iných krajín. Alebo z Poľska. Poľskí podnikavci takto dodávali cestnú soľ namiesto kuchynskej desať rokov, a to pre zisk 65 eur na jednej tоне. Tri firmy, ktoré nakupovali od výrobcu technickú soľ a ďalej ju do firiem spracovávajúcich mäsiarske či syrové výrobky predávali ako kuchynskú, mohli ohroziť státisíce ľudí. Za desať rokov takto predali najmenej 360 tisíc ton, čo znamená, že hodnota riziku zdravia státisícov ľudí im priniesla zisk vyše 20 miliónov eur. A napriek tomu by to robili ďalej, keby sa aj ich džbán aj s uchom nerozbitil.

■ KEDYSI SEBESTAČNÍ

Podme však od ziskov k číslam. Slovensko bolo kedysi potravinovo takmer úplne sebestačné. Začiatkom

90. rokov, keď dochádzalo v poľnohospodárskom odvetví k radikálnym zmenám, dosahovala naša sebestačnosť vyše 80 percent. V istých komoditách

obdobie, nie je. Naozaj potrebujeme rozvojový program aspoň na desaťročie, taký, ktorý bude záväzný pre každú vládu. Slovensko je stále vidieckou

dokonca nárast o 6 percent. Dôvodmi môžu byť výhody zahraničných chovateľov oproti našim výrobcam napríklad v štátnej podpore, pričom všetci pôsobia na jednom spoločnom trhu. Vráťme sa k úvodu. Jednou z príčin žalostného stavu slovenského poľnohospodárstva nie je zmena spoločenského systému pred vyše 20 rokmi, ale následná neudomyslená transformácia družstiev z 90. rokov, ktorá znamenala

zánik mnohých. Rápidne poklesli stavy dobytky, zlikvidoval sa chov ošípaných, ovce sú tiež stratová záležitosť. Prestali sme pestovať zeleninu, najmä paradajky a papriku, ale aj cibuľu, cesnak a ďalšiu zeleninu, takže dnes sme úplne odkázaní na dovoz týchto produktov. Ovocinárstvo sme zlikvidovali úplne. Domácej zeleniny a ovocia sa predáva približne len jedna pätina.

Poľská cestná soľ je príkladom, ktorý hovorí za všetko. O tom, ako dlho môže viesť cesta od sebestačnosti až po nákup mačky vo vreči. S možnou rakovinou pre sirany, olovo či arzén ako bonus k tomu.

sme boli sebestační na 100 percent. A dnes? Zhruba na úrovni 45 až 50 percent. (V Česku, ktoré sa v rámci bývalého spoločného štátu označovalo za tú priemyselnejšiu časť, je to vyše 70 percent.) Mnohé odvetvia sú u nás zlikvidované od základov. V rámci Európskej únie má Slovensko najrýchlejšie klesajúcu schopnosť užiť svojich občanov. Podľa odborníkov ak sa situácia nezlepší, schopnosť štátu postarať sa o nich úplne zanikne. A dovážať už budeme úplne všetko. Likvidujeme si hlavne poľnohospodárstvo. Čo však s tým, keď koncepcia, ktorá by presahovala jedno funkčné ministerské

krajinou s obrovským výrobným potenciálom a chuťovo nezameniteľnými potravinami. Ak sme si ich vedeli vyrábať po celé generácie, nemohli sme to zabudnúť ani za posledných dvadsať rokov.

■ POKLES AJ DOBYTKA

Zoberme si napríklad takú živočíšnu výrobu. Od nášho vstupu do EÚ poklesli stavy hydiny o 29 percent, počty ošípaných sa znížili takmer o milión kusov a ich stav u nás pokrýva len 35 percent spotreby. No nie všade je tak zle. V Únii je medziročný nárast produkcie napríklad hydiny o 4,16 percenta. V Poľsku

Sol' nad morálku!

Poľský ekonomický zázrak sa začína pomaly vysvetľovať. Ako je možné, že tamajší farmári dokážu namútiť maslo o polovicu lacnejšie, upiecť perničky o dve tretiny lacnejšie či vyrobiť a vyúdiť klobásky o štvrtinu výhodnejšie ako slovenskí? Nuž preto, ako sa ukazuje, že tamajšie maslo nie je maslo, perničky sú len hmota naľúknutá chemikáliami a klobásky, ak aj obsahujú mäso, tak sú „ochutené“ tým, čo v zime sypú cestné správy na cesty.

Ak doteraz dôverčivých Slovákov poľskí kšeftári iba okrádali v duchu „nekúp to, keď je to také lacné“, teraz svojich tradičných klientov začali pomaly, no s istotou tráviť. Nielen otravovať, ale tráviť v pravom zmysle slova. Poľské úrady sa priliš nehamáhajú prispieť do inak operatívne fungujúceho európskeho varovného systému, v ktorom sa do pár hodín od zistenia zverejňujú všetky produkty s možnosťou poškodiť zdravie ľudí. Z Varšavy dostávame od tamajších veterinárov iba informácie, že „bolo by sa treba v budúcnosti zamyslieť nad prípadnou zmenou zákonov“. V čase, keď sa na ich trhoch nachádzajú potravinové produkty obsahujúce jedovité látky, takéto ďalekosiahle zábery skôr naštvú, ako upokoja. A tie výrobky sú nielen na ich trhoch. Nijaký slovenský kšeftár nemá nad hlavou svätožiaru, a tak kontaminované „šmejdy“ od Poliakov predáva – so slušným ziskom ešte stále výhodne – našincom na našich trhoviskách. Pretože poľská soľ je ešte stále viac ako nad zlato. Tá posypová je nad všetky morálne imperatívy.

A kým sme sa stihli pozrieť, čím vlastne doma solíme, dozvedeli sme sa, že ani vajíčka v poľských potravinách nie sú vajíčka, ale akási sušená zmes chemikálií, ktorá má so slepačimi vajcami pramálo spoločného. Takže, preventívne, okrem soli hybaj radšej do kontajnera aj s tými perničkami a inými pečivami z poľských trhov! A s cestovinami, ako aj so všetkými výrobkami obsahujúcimi podľa etikety na výrobku vraj vajíca. Minimálne – ako upozorňuje Štátna veterinárna a potravinová správa – „slovenský spotrebiteľ musí byť opatrný pri nákupe a sledovať krajinu pôvodu“. Varovanie, že „Výskumný ústav potravinársky na základe hodnotenia rizika vypočítal, že nie je možné vylúčiť riziko pre zdravie obyvateľov najmä u malých detí a dojčiacich žien“, netreba brať na ľahkú váhu. Aktivitu našich kontrolórov treba oceniť. Štátna veterinárna a potravinová správa vykonala k 7. 3. 2012 vyše tristo kontrol. Počas nich zistila tri nedostatky. Iba jeden sa týkal soli, konkrétne, nejasný pôvod soli v mäsovýrobe...

Ivan BROŽÍK

Zdravotná poisťovňa Dôvera sa naťahuje s ambulantnými lekármi o platby

Pacienti opäť v pozícii rukojemníkov

Ludovít KUSAL - Koláž: SNN

Je to len pár týždňov, čo nekompetentnosť ministra zdravotníctva Ivana Uhlirika (KDH) doviedla Slovensko pred historické nóvum: pacienti sa stali rukojemníkmi v boji medzi štátom (rozumej ministerstvom zdravotníctva) a nemocničnými lekármi. A to pre platby. Situácia sa môže po troch mesiacoch zopakovať – tritisícsto ambulancií sa postavilo proti platobným podmienkam zdravotnej poisťovne (ZP) Dôvera. Občan, poraď si sám.

Zmluvný vzťah so ZP Dôvera vypovedala každá tretia ambulancia na Slovensku. Zdravotná poisťovňa, ktorú ovláda finančná skupina Penta, však na rozdiel od decembrových problémov ministra Uhlirika s lekármi a ich požiadavkami na zvýšenie plátov, nič „riešiť“ nemusí. Je to predsa súkromná firma a máme tu voľný trh. Ak sa však s ambulantnými lekármi nedohodne a od apríla im nezvýši platby za zdravotné úkony, pre občanov, ktorí netúžia po ničom inom, len po uľavení od choroby, môže nastať problém – namiesto pomoci sa môžu dočkať ďalších protestov v rezorte zdravotníctva. Pacient – poistenec Dôvery – na to môže doplatiť napríklad tým, že si u zubára alebo iného špecialistu zaplatí za ošetrovanie plnú cenu.

■ PRIPRAVUJÚ PROTEST

Hrozí to všetkým 1,4 miliónu poistencom tejto najväčšej súkromnej zdravotnej poisťovne. A nemusí sa to tým skončiť. Ambulantní lekári totiž verejne hovoria o protestných akciách. Všetko sa ukáže až v apríli; do konca marca má Dôvera s lekármi vzťahy dohodnuté.

Lekári však nepoukazujú len na to, že Dôvera, ale aj iné poisťovne preplácajú za výkony málo. Žiadajú tiež vyššie platby

od začiatku apríla najmä pre už schválený zákon o minimálnych mzdových nárokoch sestier a pôrodných asistentiek. Dlhodobé upozorňujú, že nebudú mať zdroje na rast plátov svojich sestričiek a ak im poisťovne neprikladajú, môže to v mnohých prípadoch znamenať zánik ambulancií. Štát im totiž povinnosť zvýšiť tieto platby prikazuje. Ale za čo, keď sa poisťovne nehrnú, aby ambulantným lekárom výraznejšie pridali. Preto chcú týmto nátlakom donútiť vládu, aby dala do zdravotníctva viac peňazí.

■ NÁSLEDKY NEDOHODY

V prípade, že k dohode nedôjde, smolu majú všetci. Pacient síce môže zmeniť zdravotnú poisťovňu, ale až od budúceho roka, keď sa tak rozhodne v septembri 2012. Za zákroky však pravdepodobne bude platiť celú cenu, a to hneď na ruku. Poisťovní môžu ubudnúť nahnevani poistenci, koľko ich však bude, ťažko odhadnúť. Problémy môžu medzitým nastať aj v najväčšej poisťovni – Všeobecnej zdravotnej – s tou majú lekári zmluvy do konca júna. A čo lekári? Tí sú povinní aj bez platnej zmluvy ošetriť všetky bolestivé a nebezpečné stavy, ktoré tvoria drvivú väčšinu prípadov, ktorým sa zdravotníci venujú. ZP Dôvera ovláda 30 percent trhu

s poistencami. V Dôvere alebo v jednom z jej akcionárov – v Pente – pracoval vari každý, kto má niečo na Slovensku spoločné s rozhodovaním o zdravotníctve (<http://blog.etrend.sk/frantisek-mucka/2010/12/20/kariera-v-zdravotnictve-iba-ak-s-pentou/>). V šachoch poisťovne s lekármi však zďaleka nejde len o to, koľko dostane zubár od poisťovne za plombu. Ak by sme boli nevkusne patetickí – ide o budúcnosť zdravia nás všetkých. To je smutná realita, ktorú nám priniesla doba. Poisťovňa, ktorej čistý profit sa v minulom roku mal pohybovať okolo 30 miliónov eur, môže svoju neochotu platiť viac lekárom šikovne okomentovať vďaka vycvičenému

PR. Jedno je však jasné o hociktorého pacienta až po Ivana Uhlirika: zdravotníctvo je v kolapse. Je to časovaná bomba, ktorá svoju iniciáciu pripomína čoraz častejšie a hlasnejšie. A reálne – mohol s tým niečo urobiť minister, ktorý sa obklopil bývalými pracovníkmi najmä na zisk zameranej firmy? Pardon, investičnej skupiny...

A ako reagovala na hrozby lekárov samotná poisťovňa? V tom zmysle, že zmluvy by koncom marca vypršali tak či tak a pacienti sa nemajú čoho obávať. Pamätáte si, čo pred decembrovým odchodom tretiny nemocničných lekárov hovoril I. Uhlirik? Tiež odmietal akékoľvek znepokojenie verejnosti!

Rozum a viera sú ako dve krídla povznášajúce človeka k poznaniu pravdy o svete

Bez ukotvenia v národe niet autentickej osobnosti

Profesor Ing. Ján LETZ, PhD., sa narodil 23. januára 1936 v Žiline v rodine gymnaziálneho profesora a slovenského jazykovedca Bela Letza. Po maturite pokračoval v štúdiu na Chemickotechnologickej fakulte SVŠT v Bratislave a na Vysokej škole chemickej v Prahe, kde promoval v roku 1958. Zamestnal sa vo Výskumnom ústave káblov a izolantov v Bratislave a tu obhájil aj kandidátsku dizertačnú prácu. Verejne mohol publikovať až v rokoch 1968 a 1969, keď vydal niekoľko článkov zameraných najmä na veľkých svetových mysliteľov a na aktuálne problémy náboženstva a cirkvi. Známy sa stal predovšetkým prekladom knihy Wernera Kellera A Biblia má predsa pravdu. Až po roku 1989 zastával funkcie vedúceho katedry humanistiky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave, vedúceho katedry etiky a katechetiky na Filozofickej fakulte UKF v Nitre a napokon vedúceho katedry filozofie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, kde bol prodekanom a v rokoch 2001 – 2004 aj prorektorom. V 90. rokoch sa habilitoval a inauguroval na profesora filozofie. Od roku 1960 žije v Bratislave. S manželkou Tatianou majú dvoch synov. Starší Róbert je profesor slovenských dejín na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave a odbornej i širšej verejnosti je známy najmä svojím literárnym dielom. Mladší syn Dominik Roman je kňazom dominikánom a vedeckým pracovníkom v oblasti botaniky. Pre náš týždenník nie je nezaujímavé, že brat otca profesora J. Letza Štefan Letz bol slovenský spisovateľ a v rokoch 1925 – 1930 redaktorom Národných novín.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Ladislav LESAY

• Ako študent v Prahe ste vraj prežili osobnú vnútornú krízu, čo sa stalo?

Stal sa zo mňa praktizujúci katolík. Bolo to v roku 1958; odvtedy som sa začal aj intenzívne zaujímať o literatúru, filozofiu a náboženstvo a horlivo som sa usiloval zdôvodniť a obhájiť svoje presvedčenie oproti zničujúcejmu vplyvu ateizmu, materializmu a nemorálneho života...

• Napriek tomu, že ste pracovali ako chemický inžinier?

Pri mojom povolani chemického inžiniera a neskôr vedeckého pracovníka mi nič nebránilo, aby moje srdce i „vyššia myseľ“ patrili Bohu.

• Po roku 1969 ste však nemohli publikovať v oblasti náboženstva a filozofie. Ako to zmenilo váš život?

Cielavedome som sa zapojil do práce podzemnej cirkvi a svoje diela som uvádzal samizdatom. Väznený som síce nebol, ale ŠtB ma sledovala a dvakrát vypočúvala. Až po roku 1990 som mohol verejne prednášať filozofiu a etiku, osobitne kresťanskú filozofiu.

• Fides et ratio má názov encyklika Jána Pavla II. z roku 1998. Začína sa slovami: „Viera a rozum sú ako dve krídla, ktorými sa ľudský duch povznáša ku kontemplácii o pravde.“ Čo vo vás vzbudzuje spojenie fides et ratio, alebo viera a rozum?

Spojenie viery a rozumu u mňa evokuje najmä celistvosť človeka vybaveného nielen rozumom, ale aj vôľou a hlbokou emóciou. Upozorňuje ma na to, že človek nemôže obsiahnuť skutočnosť svojím rozumom, akokoľvek kultivovaným a vyškoleným. Že prv než začne niečo poznávať a o niečom uvažovať, zaujme k skutočnosti určitý postoj – kladný alebo záporný. Teda nášmu poznaniu reality predchádza určitá elementárna viera v realitu a v život, ktoré človeka svojou existenciou presahujú. Na to, aby človek plnohodnotne veril, musí sa otvoriť tejto skutočnosti, ktorá ho presahuje.

• Ste chemický inžinier, teda človek, ktorý rozumie exaktnej vede. V súčasnom modernom svete sa nezvykne spájať rozum s vierou. Alebo áno?

Exaktné vedy, najmä chémia, fyzika a matematika, boli mojou dlhodobou, takmer dvadsaťročnou záľubou. Po mojom duchovnom precitnutí sa obdiv k exaktným vedám u mňa v zásade nezmenil. Došlo iba k triezvemu poznaniu, že možnosti a kompetencie exaktných vied sú obmedzené a nemôžeme sa nimi plne otvoriť tajomstvu a uspokojiť potreby našej mysle a srdca. V modernom svete je veľa vrcholových vedcov, ktorí túto situáciu pochopili a usilujú sa o prehĺbený dialóg medzi vedou a náboženstvom.

• Nie každý človek hľadá odpoveď na otázky o zmysle života. K akým odpovediam ste sa prepracovali vy?

Myslím si, že otázky o zmysle života si kladie každý súdny človek. No neraz zostáva len pri položení

týchto otázok a dôsledne neusiluje dať si na ne odpoveď. Zahluší si tieto otázky vo svojom vedomí a svedomí rôznymi podružnými problémami tohto sveta. Pre mňa otázka zmyslu života vyplýva z porozumenia samotného života, ktorý chápem ako integrálny a ako otvorený transcendentii. Takto pochopený život cez jeho existenciálne vlastnosti viery, nádeje a lásky mi odkrýva zmysel života i zmysel bytia. Porozumenie tohto zmyslu sa ešte prehĺbuje cez výsledky kresťanskej filozofie a náboženstva.

• Viera v Boha je základným predpokladom kresťana katolíka. Aké miesto má Boh v živote moderného človeka?

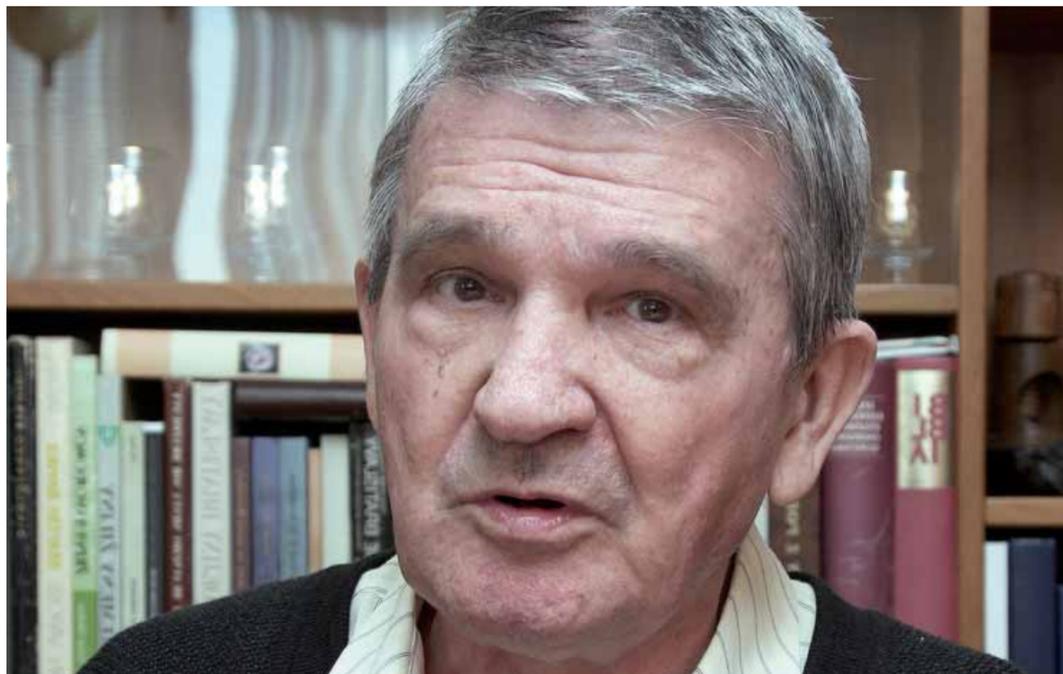
Nielen v živote kresťana katolíka, ale všetkých kresťanov a väčšiny veriacich iných náboženstiev. Viera ako fides quo (viera, že a čím sa verí) ostáva a je prítomná u väčšiny moderných ľudí. Veľké rozdiely sú v porozumení viery fides quod – teda v porozumení toho, v čo a čomu sa verí. Aj moderný človek je vo veľkej väčšine veriaci. Často však nemá ujasnené, v čo vlastne verí. Stráca sa mu neraz duchovný a transcendentný rozmer viery. Preto veľa rás nesprávne transformuje svoju vieru do konečných a pomimuteľných súcién, ako rozum, veda, rodina a pod., a oberá ju o jej transcendentný rozmer. Pre túto osudovo negatívnu transformáciu sa jeho viera posúva k neverie a často ani nevie, či je veriaci alebo neveriaci. Skutoční veriaci sa od neveriaceho líši najmä postojom a konkrétnym vzťahom k hodnotám, osobitne k dobru, k pravde a ku krásnu. Tieto a iné hodnoty nevidí v ich uzavretosti, konečnosti a pomimuteľnosti, ale ich chápe a užíva v perspektíve večnosti, ktorá je vlastná jedine Bohu. Táto Božia perspektíva je aj základom všetkej opravdivej morálky. Ateista v dobrej vôli môže konať vysoko morálne, ale v rozhodujúcom bode svojho konania sa mu toto konanie ukazuje v jeho absurdnosti a ničotnosti a zlyháva. Pevný základ morálky môže mať len veriaci, a to preto, lebo ho nemá v sebe, ale v Bohu.

• Čím sa teda líši život ateistu od života kresťana?

Život ateistu a kresťana sa pri povrchnom pozorovaní nemusí líšiť. V prípade ozajstného, nielen matrikovaného kresťana však ľahko zistíme veľké rozdiely. Je to najmä úctivý vzťah k životu, otvorenosť a láska k blíznym (nielen k rodine!), solídny rodinný život, úcta k duchovnej a národnej tradícii a väčšia stabilita a cielavedomosť v práci chápanej ako tvorbu skutočných hodnôt.

• Profesor Dudáš tvrdí, že katolícke náboženstvo nie je monoteistické, lebo v jeho princípe sú tri božské osoby. Čo o tom súdite?

Pán profesor Ján Dudáš pri všetkej úcte k nemu ako k významnému vedcovi, sa v tomto prípade veľmi mylí. V katolíckom náboženstve, a vôbec vo všetkých kresťanských vierovyznaniach, učenie o božskej Trojici je popri bohočlovečstve Ježiša Krista základným kameňom vierouky. Človek môže poznať a porozumieť Bohu len čias-

točne a veľmi neadekvátne, a to ako najvyššiu možnú ontologickú kvalitu, ktorá vo svojom základe je večným sebadarovaním a prijímaním. Toto je však možné pochopiť len v pojmoch osoby. Iba osoba sa môže prejavovať v láske, a to vo svojom slobodnom darovaní druhej osobe a v slobodnom prijímaní druhej osoby, ktorá sa jej sebadaruje. Tento proces darovania a prijímania prežívame medzi ľudskými osobami a nazývame ho láskou. V plnosti a v dokonalosti sa tak deje medzi božskými osobami, a to v takom stupni, že Boh nie je len láskou, ale on sám je láska. Boh by nemohol byť Bohom lásky v takej plnosti a dokonalosti, keby bol len jedinou osobou. V plnom slova zmysle sa ním stáva až v Trojici sebadarujúcich a prijímajúcich božských osôb. Tieto osoby sú síce autonómne vo svojej personálnej jedinečnosti, ale existujú pospolu v nerozdielnej jednote Božskej lásky, ktorá je ich najvlastnejšou prirodzenosťou. V čase liberalizmu a racionalizmu sa aj v teológii dostalo vyznanie božskej Trojice na okraj. Dnes je to práve opačne. Kresťanská filozofia má čo k tomu povedať. Trojpersonálna Trojica je paradigmatom celej personalistickej filozofie, kľúčom na riešenie metafyzického problému jednoty a mnohosti a umožňuje aj rozumom si priblížiť tajomstvo vteľenia Božieho Slova, druhej božskej osoby. Trojica je teda prvým a najvnútornejším tajomstvom viery. Napriek tomuto tajomstvu ľudská otvorenosť láske dovoľuje sa priblížiť k nemu natoľko, že pôsobí na nás nesmierne oblažujúco a inšpirujúco. Chápanie troch božských osôb v ich úplnej oddelenosti je starý blud, ktorý sa zvlášť vyhroutil v stredoveku (v 11. storočí) v individualistickej a nominalistickej filozofii a teológii Roscellina.

• Čím sa odlišuje vaše filozofické dielo od prevládajúcich filozofických prúdov?

Moje filozofické dielo nepredstavuje nejaký osobitný filozofický prúd a ani ním nechce byť. Najskôr ho možno začleniť do širokospektrálneho prúdu personalistickej filozofie, v ktorej osoba je síce centrum filozofickej reflexie, ale je porozu-

mená v jej ontogenickom kreačno-evolučnom utváraní, ktorého výsledkom je osobnosť. Do reálneho styku sa totiž nedostávame s ľuďmi ako osobami, ale s ľuďmi ako autentickými alebo neautentickými konkrétnymi osobnosťami sformovanými v určitom prostredí a kultúre. V prípade autentických osobností sa nestráca vzťah k ich personálnemu bytostnému základu. No v prípade neautentických osobností je tento ich vývoj nedostatočný a vzťah k personálnemu bytostnému základu zastretý. Moje filozofické dielo je písané v duchu takéhoto variantu personalistickej filozofie, v ktorej je prítomný kreačno-evolučný, osobnostný, kenotický a kresťanský moment.

• Prvým nositeľom ceny Fides et ratio je fyzik profesor Július Krempaský. Čo vás spája?

S pánom profesorom Krempaským nás spája úsilie o plodný dialóg medzi vedou a vierou, vedený z pozície kresťanov katolíkov. Profesor Krempaský vedie tento dialóg dominantne z pohľadu vedy, osobitne fyziky, kým ja z pohľadu filozofie. A pritom filozofiu v jej autentickej podobe, ktorú sa usilujem artikulovať, považujem za nevyhnutného sprostredkovateľa medzi rozumom a vierou či prírodovedou a teológiou. Podľa môjho názoru bez tohto sprostredkovania tento dialóg nemôže byť úspešný, lebo prírodoveda nedisponuje poznávacími metodickými prostriedkami na poznanie viery a obsahov viery. A podobne aj teológia sa v dialógu nemôže priblížiť k poznatkom vedy bez rozumového sprostredkovania filozofiou. Július Krempaský zdôrazňuje význam zákonov a základných konštánt vesmíru, umožňujúcich vývoj vesmíru a vznik života a človeka. Ja to nepopieram, len zdôrazňujem, že aj tieto zákony nie sú čímsi nevyhnutným, ale sú podmienené Božím pôsobením vo vesmíre, a teda aj samotné zákony môžu podliehať evolučným zmenám.

• Je pre človeka dôležité, aby bol národne ukotvený?

Rozhodne áno! A myslím si, že to patrí k základnej výstavbe jeho

autentickej osobnosti. Pre získanie národného povedomia nestačí len odvolávanie sa na národnú tradíciu a na jej uvedomelé poznávanie, prežívanie a sprítomňovanie. Isteže, je to veľmi potrebné. Ale na čom k národnému povedomiu prispievať aj vlastnými angažovanými činmi, najmä vlastnou tvorbou, a tak sa včleniť do národnej kultúry. Vo zvýšenej miere to platí pre malé národy, ktoré skôr podliehajú erózii odnárodňovania. Postavenie slovenského národa je v tomto smere osobitne háklivé. Mnohým ľuďom podmieľa ich národné presvedčenie umelo naoktrojovaný liberalizmus a globalizmus, ale aj značne materialistický a konzumný životný štýl. No aj medzi kresťanmi sa šíri nesprievna mienka, že kresťanstvo je predsa univerzálne a neviaže sa na národ. Je to nebezpečná polopravda. Kresťanstvo je naozaj univerzálne náboženstvo a oslovuje všetky národy a priam zázračným spôsobom sa v nich inkulturalizuje. No na druhej strane Kristova zvesť sa realizuje nie v dajakej abstraktnej sfére, ale v živote konkrétnych ľudských spoločností. V nich popredné miesto zaujímajú prírodnokultúrne spoločnosti, akými rodiny a národy nesporne sú. Správne porozumenie národa nás vedie k tomu, aby sme oproti demokratickému liberalizmu a socializmu postavili ako ich dialektické prekonalie – komunitarizmus. Vo svojich personalistických výskumoch som si bol touto pravdou čoraz viac vedomý. A tak už v 80. rokoch som napísal rozsiahly Slovník spoločenskovedných pisateľov 20. storočia, v ktorom som samizdatom v podmienkach totality prezentoval vyše tisíc slovenských osobností, z ktorých väčšina v tom čase bola úplne neznáma alebo úmyselne zamlčovaná. Na toto dielo som nadviazal po roku 1989 a v roku 2010 mi vyšlo dielo Slovenská kresťanská filozofia 20. storočia a jej perspektívy, ktoré odporúčam aj čitateľom Slovenských národných novín. Ukazujem v ňom – vyjadrujem sa unisono s nestorom slovenskej kultúrnej filozofie Františkom Skyčákom – aký má pre nás význam ideovosť, a to najmä ideovosť v slovenskom háve, ktorá aj dnes tak veľmi absentuje...

Ľudia sa v zahanbujúcich podmienkach neraz musia doslova pobiť o múku a cestoviny

Stojíme na prahu potravinového predpekia

Do roku 1989 sa Slovensko mohlo pochváliť potravinovou bezpečnosťou na úrovni 80 percent, čo predstavuje prijateľnú hranicu potravinovej bezpečnosti. Drvivú väčšinu potravín sme si dokázali vyrobiť doma, ba čo viac, mnohé komodity, ako trebárs bravčové mäso, sme exportovali. Dnes po dvadsať rokov trvajúcich ekonomických experimentoch a osemročnom členstve v Európskej únii je Slovensko so svojou potravinovou bezpečnosťou na úrovni rozvojových krajín a vrátilo sa o polstoročie späť.

Úpadok poľnohospodárstva a potravinárstva na Slovensku je viditeľný a stále sa prehľbuje. Potravinová bezpečnosť na úrovni 45 percent je hodnota, akú vykazovali členské krajiny Európskeho hospodárskeho spoločenstva (predchodca EÚ) v roku 1962! Už roky dovážame bravčové mäso, hydinu, čerstvú zeleninu, mliečne výrobky, jablká a ďalšie komodity, ktoré sme schopní vo väčšine prípadov vyrobiť si sami.

■ INSITNÁ AGROPOLITIKA

Naši agropodnikatelia v nerovnom boji so zvýhodňovanou konkurenciou zo starých členských štátov Únie roky doplácajú na rozhodnutia rozličných insitných agropolitikov, ktorí usúdili, že je zbytočné potraviny produkovať doma, keď všetko môžeme doviezť. Dnes za to platíme prudko narastajúcou nezamestnanosťou na vidieku v potravinárstve a stratou schopnosti

užiť vlastných obyvateľov. Zlé politické rozhodnutia vo vzťahu k poľnohospodárom, zdecimovanie poľnohospodárskych družstiev, dlhoročná absencia koncepcie rozvoja agrozortu a podoby slovenského vidieka o 10 – 15 rokov, macošský vzťah vlád k vlastným občanom agropodnikateľom, výhovorky raz na chýbajúcu politickú vôľu, inokedy na nedostatok peňazí (tie sa nájdú len na sociálne dávky, nie na podporu domácej poľnohospodárskej prvovýroby, pozn. red.), zrušenie zákona na ochranu prvovýrobcov pred veľkými ekonomickými zoskupeniami, likvidácia živočíšnej výroby, zrušenie cenovo výhodnej nafty pre poľnohospodárov, likvidácia 6-percentnej DPH na predaj potravín z dvora, zníženie platieb pre poľnohospodárov o 40 miliónov eur, zníženie štátnej pomoci pre poľnohospodárov o 30 miliónov eur, zánik pôvodných poľnohospodárskych profesií (zootechni-

ci, agronómia), zle nastavené vzťahy výroba – obchod, zrušenie desaťročnej koncepcie rozvoja pôdohospodárstva, absencia výchovy k spotrebiteľskému patriotizmu, jedna z najvyšších DPH na potraviny v rámci EÚ – to všetko sú plody nesystémového prístupu tých, ktorí zodpovedajú za hospodársku a potravinovú politiku štátu.

■ NA SAMOM DNE

Situácia sa nezlepšila ani po našom vstupe do EÚ v roku 2004. Do roku 2010 klesol počet pracovníkov v poľnohospodárstve z 86 na 56 tisíc a v potravinárstve z 38 na 30 tisíc. V ponuke obchodných reťazcov je celkové zastúpenie slovenských potravín len 45-percentné, v ovoci a zelenine dokonca len 25-percentné. Zvýšenie predajnosti domácich produktov iba o 10 percent by v najbližších piatich rokoch pritom znamenalo len v agrozortte tvorbu minimálne 20 tisíc nových pracovných miest.

Reálny stav je však o niečo inom. Na pôde, ktorá je predurčená na produkciu potravín, sa stavajú logistické centrá (rozumej sklady),

veľkoryso ich prepúšťame automobilkám a tým, čo pestujú biopalivá vo vidine dobrého kšeftu a rýchleho ošohu. Zatiaľ predstavitelia obchodu núkajú chudobným obyvateľom potraviny tesne pred uplynutím lehoty trvanlivosti v rámci svojráznej štátnej charity – naši občania dostávajú potraviny pomoc v podobe niekoľkých kilogramov múky a cestovín; v zahanbujúcich podmienkach sa o ňu musia neraz doslova pobiť. Stojíme na prahu potravinového predpekia. Až sem sme to dopracovali.

Poľnohospodárstvo, ale aj živočíšna výroba sú na ústupe.

Dosahovali sme potravinovú sebestačnosť, teraz je agrozort v hlbokom prepadlisku

Chlebový rezort sme zverili ignorantom

Nevydarená transformácia, silný zahraničný konkurenčný tlak a nekontrolovaný nástup obchodných systémov na náš trh, protekcionárska poľnohospodárska politika Európskej únie a viaceré nesprávne politické rozhodnutia na národnej úrovni dovedli náš agrozort na úroveň rozvojových krajín. Hovoríme o tom s Milanom SEMANČÍKOM, predsedom Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory.

• V čom vidíte hlavné príčiny úpadku agropotravinárskeho komplexu na Slovensku?

Je ich viac, no medzi najdôležitejšie určite patrí to, že potravi-

nová bezpečnosť u nás v minulých dvoch desaťročiach nepatrila medzi štátne priority. Niektoré predchádzajúce vlády nenašli v zložitom období hlbkovej transformácie ekonomiky spôsob, ako sa vyrovnáť agrárnou a vidieckou politikou, iné ho otvorene bagatelizovali. Aj preto sme klesli až do takej hĺbky, ktorá sa ešte pred desiatimi rokmi zdala priam nemožná. Úpadok celého agropotravinárskeho sektora, najmä živočíšnej výroby a potravinárskeho priemyslu, spôsobila nevzdarená ekonomická transformácia, silný konkurenčný tlak zo zahraničia, nekontrolovaný nástup zahraničných obchodných systémov na náš trh, „dvojročnosť“ spoločná poľnohospodárska politika EÚ znevýhodňujúca našich poľ-

nohospodárov, ale aj niektoré nesprávne politické rozhodnutia na národnej úrovni. Domáca produkčná základňa mimoriadne doplatila na absenciu agropotravinárskej a obchodnej koncepcie, ktorá sa nikdy nespocovala, a teda ani nerealizovala komplexne, pretože takmer vždy v nej chýbala finálna fáza – výroba a obyt.

• Aké tri prvé kroky by mala urobiť budúca vláda v záujme podpory domácich producentov potravín?

Mala by sa najmä sústrediť na vypracovanie a prijatie ucelenej agropotravinárskej a obchodnej koncepcie, ktorá by zadefinovala súčasný stav, nastavila perspektívne ciele i spôsoby, akými sa

k nim dopracujeme. Ďalšou prioritou vlády musí byť spoločná poľnohospodárska politika EÚ v rokoch 2014 – 2020, ktorej pravidlá sa budú schvaľovať ešte v tomto kalendárnom roku. Úsilie treba zamerať predovšetkým na zmenu tých návrhov Európskej komisie, ktoré nezodpovedajú národným záujmom Slovenskej republiky a diskriminovali by našich roľníkov v nasledujúcom programovacom období. A treťou kľúčovou úlohou nového kabinetu by mala byť cieľavedomá podpora zvyšovania predaja domácich poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v záujme zvýšenia potravinovej bezpečnosti a sebestačnosti Slovenska, ako aj vidieckej zamestnanosti.

Podľa našich prepočtov sa v roku 2010 predalo na našom trhu len 45,3 percenta domácich produktov, čo je veľmi málo. Dokonca tak málo, že nás to pomaly zaraďuje medzi rozvojové krajiny, aj keď v skutočnosti máme potenciál na to, aby sme v produktoch mierneho pásma boli sebestační.

• Ako vníma Komora poľnohospodársku politiku spoločnosti?

Pravidlá spoločnej poľnohospodárskej politiky sa prijímajú konsenzuálne, čo je pri takom veľkom počte členov EÚ pochopiteľné. Nemôžeme však byť spokojní s tým, že existujú dva rôzne „metre“ na staré a nové členské krajiny. Odmietame diskriminačne nastavené podpory, ktoré nás na spoločnom európskom trhu celkom zjavne znevýhodňujú, pretože tie naše sú niekoľkonásobne nižšie v porovnaní so západoeurópskymi. Je síce pravda, že po vstupe do EÚ sa objem prostriedkov smerujúcich do slovenského poľnohospodárstva zvýšil, ale na druhej strane sme na dvojročnosť politiky spoločnosti doplatili výraznou stratou svojich trhových pozícií. A to určite nie je v poriadku. Preto sa domáame vyrovnania podporných mechanizmov v celej EÚ, aby sme v jej rámci mohli rovnocenne súťažiť s ostatnými farmármi.

PÔDA JE NÁRODNÝ POKLAD

Odborníci na agrárnu problematiku sa zhodujú v jednom – bez prijatia dlhodobej doktríny o rozvoji poľnohospodárstva a vidieka v Slovenskej republike, ktorá bude záväznou prioritou pre každú vládu bez ohľadu na jej zloženie, nebudeme schopní zabezpečiť budúcu existenciu a prosperitu Slovenska a jeho obyvateľov.

Ako v tejto súvislosti zdôraznil akademik Juraj Hraško, poľnohospodárstvo je taká istá oblasť podnikania ako ktorákoľvek iná. Keď sa vytvorí legislatívne a ekonomické predpoklady na to, aby podnikanie v tomto segmente bolo atraktívne, je so slovenským poľnohospodárstvom koniec. Podľa exministra poľnohospodárstva Petra Baca sú zmeny behom na dlhé trate, ale pri jasnom stanovení cieľov môžeme zhruba za dve nasledujúce volebné obdobia zdecimovaný agrárny sektor dostať na úroveň pred dvadsiatimi rokmi. Účastníci kolokvia vyslovili presvedčenie, že je povinnosťou každej rozumnej vlády ochraňovať vhodnou legislatívou pôdu ako zdroj obživy a horšie

POZNÁMKA

prírodné podmienky pre poľnohospodárov musia byť vyvážené podporou zo strany štátnych orgánov, čo sa však na Slovensku nedeje. Pôda je národný poklad, ale na Slovensku s ňou narábame nezodpovedne. Veľkým sklamaním je aj návrh Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie na roky 2014 – 2020, ktorá naďalej počíta

s diskrimináciou farmárov z nových členských krajín Únie, aj keď pri negociačných prístupových rokovaniach o vstupe Slovenska do Únie nás ubezpečovali, že rozdiely v priamych platbách medzi novými a starými členskými štátmi budú len do roku 2012. O nepochopení významu poľnohospodárstva pre budúcu prosperitu štátu zo strany pravicovo orientovaných politikov svedčí aj postoj rezortného ministra Zs. Simona (Most – Híd) či SDKÚ-DS, ktorí za presadzovanie rovnakých podmienok pre farmárov všetkých členských krajín Únie považujú plošné zrušenie dotácií, „pretože sa tak presadia konkurencieschopní.“ Táto iniciatíva Slovensku vyslovene škodí, lebo potreba dotácií spočíva najmä v tom, že väčšina pôdohospodárskych činností vo verejnom záujme sa nerealizuje na trhu tovarov. Ide o sociálne, ekologické, kultúrne a ekonomické vidiecke potreby, ktoré by sa v prípade zrušenia dotácií museli kompenzovať asi dvojnásobným rastom cien potravín. A tie už teraz máme takmer najdrahšie v celej únii.

Slovenská ekonomická spoločnosť – Nezávislé združenie ekonómov Slovenska (SES – NEZES) oficiálne pôsobí od decembra 1989. Národne zmysluplné ekonomické, právnické a ďalšie odborníci sa okrem pravidelných aktivít vo forme seminárov a diskusií k aktuálnym ekonomickým, sociálnym a medzinárodným otázkam zúčastňujú na činnosti iných mimovládnych organizácií ako Matica slovenská, Kongres slovenskej inteligencie Korene – Slovakia plus, Spoločenstvo kresťanské Slovensko, Vospolnosť, Spoločnosť A. Hlinku, ASA a ďalšie.

Na povinu

Od roku 2000 vydáva táto nezávislá mimovládna organizácia mesačník Siločiar, ktorý vytvára mediálny priestor na prezentáciu postojov členov spoločnosti SES – NEZES a zahraničných autorov k významným ekonomickým, spoločenským a politickým otázkam. Iniciatívy združenia smerujú k podpore formovania slobodnej, samostatnej, sociálne orientovanej a ekologickej ekonomiky Slovenskej republiky. Jej súčasťou je aj agrosektor, ktorý na Slovensku zažíva najhoršie časy za ostatných dvadsať rokov. Na tento vážny a doteraz neriešený problém bolo zamerané kolokvium Perspektívy multifunkčného poľnohospodárstva a potravinovej bezpečnosti, ktoré združenie usporiadalo v spolupráci s Fu-

turologickou spoločnosťou Slovenska a s Univerzitnou knižnicou v Bratislave.

Odborníci z rôznych odvetví agrosektora hovorili o spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ, multifunkčnom využití pôdneho fondu v záujme rozvoja vidieka a vyššej zamestnanosti na Slovensku v poľnohospodárskej prvovýrobe, význame vody v tomto tisícročí, integrácii lesných ekosystémov a ich ochrane i o aktuálnych otázkach rozvoja slovenského potravinárstva ako kľúčového stabilizačného prvku poľnohospodárskej výroby v Slovenskej republike. Tzv. chlebové témy, zamerané politického nánosu, priniesli množstvo šokujúcich informácií. Hovorili trebárs o tom, že potravinová bezpečnosť na Slovensku je na úrovni štátov EHS (predchodca EÚ) z roku 1962, že na Slovensku absentuje akákoľvek koncepcia rozvoja agrosektora, že dve tretiny potravín dovážame, aj keď sme schopní vyrobiť si ich doma, že chýba štátna doktrína využitia pôdneho fondu, že naši poľnohospodári sú znevýhodňovaní v porovnaní so zahraničím, že rezortu, v ktorom možno vytvoriť tisíce pracovných miest, podrážajú nohy vlastní politici, že v rámci EÚ máme jednu z najvyšších DPH na potraviny, že...

Podujatie, na ktorom odborníci problém nielen pomenovali, ale načrtli aj riešenia. Žiaľ odignorovala novinárska obec aj politici opäť sľubujúci, čo všetko pre Slovensko urobila, ak dostanú dôveru voličov. No za to tí, ktorým ide naozaj o náš budúci chlieb, bytie a pôdu pod nohami, nemôžu.

Stranu pripravil Oto BALOGH.

Jazyk identifikuje národnú pospolitosť

Deň vzkriesenia slovenčiny

Ivor RIPKA – Foto: archív SNN

Dejiny spisovnej slovenčiny nepochybne tvoria nezastupiteľnú súčasť kultúrnych a spoločenských – ba často aj politických – dejín slovenského národa. Slovenský spisovný jazyk ako kodifikovaná a celospoločensky platná i záväzná existenčná forma národného jazyka plní aj úlohu vonkajšieho znaku, ktorý umožňuje identifikovať slovenský národ, je jedným z jeho základných atribútov. Okrem základnej dorozumievacej, poznávacej a pomenúvacej funkcie má aj funkciu národno-integračnú a národnoreprezentatívnu.

Významným míľnikom v dejinách spisovnej slovenčiny, ktorý by nemal ostať neznámy a utajený ani dnešnej generácii Slovákov, je nesporne aj 14. február 1843 – deň, v ktorom sa zrodilo rozhodnutie pripraviť novú štúrovskú kodifikáciu spisovnej slovenčiny na základe kultúrnej stredoslovenčiny severozápadného typu. V odbornej literatúre sa tento deň, v ktorom istým spôsobom vyvrcholilo viacročné úsilie štúrovcov umozniť „rozvíťja duchovného života rodu nášho Slovenského vlastným naším nárečím“, označuje ako Deň vzkriesenia slovenčiny.

KODIFIKÁCIA JAZYKA

Rozhodnutie pripraviť novú kodifikáciu spisovnej slovenčiny nebolo reakciou na nejaký momentálny podnet; naopak výsledkom cieľavedomých aspirácií a konkrétnych počínov celej štúrovskej generácie, ktorá zohrala významnú úlohu pri rozvíjaní a formovaní narastajúceho národného povedomia Slovákov v 30. a 40. rokoch 19. storočia. Bernolákovská kodifikácia z konca 18. storočia splnila svoj cieľ, no v novej kultúrno-spoločenskej situácii už nestačila saturovať všetky funkcie spisovného jazyka a v istom zmysle rozdeľovala spoločnosť: bernolákovci uplatňovali vlastnú kodifikáciu a odmietali češtinu. Ako liturgický jazyk ju používali evanjelici, ktorí sa jej navyše pridržali aj v iných sférach, a preto v záse nechceli akceptovať bernolákovčinu. Otázka jednotného jazyka bola dôležitá najmä pri (plánovanom) vydávaní novin. Sám Ľudovít Štúr ešte v polovici 30. rokov 19. storočia obhajoval názor, aby sa v novinách publikovali články v češtine aj v slovenčine; jeho mnohoaspektová činnosť mala v tých časoch slovenský a česko-slovenský charakter. V tomto období sa už spoločensky, literárne i jazykovo výrazne zaktivizovala mladá generácia študentov na lýceách v Levoči, v Banskej Štiavnici a najmä v Bratislave na Katedre reči a literatúry československej, kde Ľudovít Štúr už v rokoch pred odchodom na štúdiá do Halle i po návrate z nich (1840) pôsobil ako nehonorený námestník profesora Juraja Palkoviča.

FAKTY A FAKTORY

Podľa slov pamätníkov Štúrove prednášky uvádzali jeho poslucháčov – a medzi nich nepochybne patrili aj všetci účastníci stretnutia onoho pamätného stretnutia 14. februára 1843 – priamo do extázy. Potrebu kodifikácie nového a „vzkrieseného“ spisovného jazyka podporovali navyše aj iné fakty a faktory. Významnú podporu znamenal nástup romantizmu ako nového umeleckého smeru, ktorého dominantou v poézii sa stala spätosť s ústnou ľudovou slovesnosťou (študenti ju poznali najmä zo zbierok Pavla Jozefa Šafárika a Jána Kollára), v próze zasa s národnými dejinami.

Medzitatulky SNN

A Štúrovi študenti boli popri národnobuditeľskej práci činní aj literárne. Viacerí historici prezentujú názor, že veľkým povzbudením pre štúrovcov v ich odhodlaní prijať novú kodifikáciu spisovnej slovenčiny a vydávať v nej noviny, ktoré sa mali stať „hláskom slovenského života v slovenskom jazyku“, boli aj petície z jednotlivých žúp. Staršie nitrianske a oravské petície počtom podpisov prekonávali masové turčianske, tzv. košutovské petície (zorganizoval ich zeman a statkár Juraj Košut), zaslali ich L. Štúrovi v dvoch „vlnách“ koncom roka 1842.

OSOBITOSTI REČI

Viaceré údaje o „kodifikačnom rozhodnutí“, späť s pamätným 14. februárom 1843, nachádzame najmä v osobnej korešpondencii Ľudovíta Štúra a jeho najbližších spolupracovníkov. Bádateľia sa opierajú najmä o prísok Samuela Bohdana Hroboňa na liste, ktorý mu L. Štúr napísal 24. 9. 1844. L. Štúr v ňom odporúča Hroboňovi Janka Gábera-Lovinského, poberajúceho sa na štúdium do Nemecka cez Prahu, v ktorej sa vtedy Hroboň zdržiaval. List bol stručný, lebo všetko povedať mal povedať práve jeho doručiteľ. Podľa rozprávania J. Gábera S. B. Hroboň na list pripísal: „Deň skríšeňa slovenčiny 14. února 1843 medzi 3 a 5 po poľudni: L. Štúr, J. Rimavský, Samko Vozár, Janko Kalinčák, Janko Lovinský, ku koncu Samko Štúr.“ Toto historické stretnutie sa konalo v Štúrovom byte na Panenskej ulici v Bratislave (dnes č. 1). Títo mladí, sotva dvadsaťroční muži (Gáber, Francisci a Kalinčák sa narodili r. 1822, Vozár, ktorý ako 27-ročný zomrel, dokonca r. 1823; Samuel Štúr, Ľudovítov mladší brat, sa narodil r. 1818) si v zložitej situácii jasne uvedomili osobitosti slovenskej reči a dôležitosť i potrebu novej kodifikácie. Jednoznačne a s nadšením podporili široko koncipované a náležite odôvodnené emancipačné úsilie a počiny Ľudovíta Štúra.

Po 14. februári 1843 nasledovali rýchlo ďalšie kroky priamo súvisiace s kodifikáciou spisovnej slovenčiny. L. Štúr podal hneď 21. februára ďalšiu – v poradí už štvrtú – žiadosť o vydávanie novin, teraz už so slovenským názvom: Slovenské Národné Noviny. Pred prázdninami predniesol v lýceu oficiálnu „lúčivú“ reč J. Francisci ešte po česky, ale J. Gáber sa lúčil už po stredoslovensky. Predovšetkým o spisovnej slovenčine rokovali Štúr, Hurban a Hodža potom 11. – 16. júla na fare v Hlbokom, kde bol Hurban evanjelickým kazateľom.

HOLLÉHO PODPORA

Vlastnú predstavu o podobe novej kodifikácie spisovnej slovenčiny predložili a odôvodnili štúrovci z úcty k najvýznamnejšiemu bernolákovskému autorovi aj Jánovi Hollému na fare v Dobrej Vode 17. júla 1843. J. Hollý ich kroky odobril a ich úmysly schválil. Verejnou deklaráciou nového slovenského spisovného jazyka sa stala „sednica“ novozaloženého spolku Tatrin v Liptovskom Mikuláši 26. – 28. augusta 1844. Tu našla vyvrcholenie a naplnenie myšlienka, po prvý raz jednoznačne deklarovaná práve 14. februára 1843: prijatá nová kodifikácia „vzkriesila“ slovenský spisovný jazyk a otvorila cestu jeho ďalšiemu kontinuálnemu rozvoju a vývinu v nasledujúcich obdobiach.

PAMÄTAŠ, VASIL',
KEĎ BOL VIŤAZNÝ FEBRUÁR, TAK SME
SPIEVALI INTERNACIONAĽU... A ČO
DNES SPIEVAJÚ TÍ GORILÍ
INTERNETOVÍ REVOLUCIONÁRI ?

Volania po štátnej doktríne sa rovnajú hlasu volajúceho na púšti

Cukrík štátu v globalizačnej káve

Stanislav BAJANÍK - Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Približne od obnovenia slovenskej štátnej samostatnosti (1993) sme v rôznych fórach a politických diskusiách svedkami volania po vypracovaní štátnej doktríny ako národného, občianskeho, politického, spoločenského programu pre vývoj republiky a krajiny ako takej. Projekty toho typu sa opakovane stávali súčasťou programových téz viacerých, prevažne štáto- a národne orientovaných politických strán a hnutí v okamihoch, keď sa rodili volebné programy a pripravovala ich prezentácia o predvolebných kortesačkách.

Musíme konštatovať, že túto časť volebných a politických programov prekryli a prehlušili nové volebné „stranícke úlohy“ napriek tomu, že po vypracovaní štátnej doktríny ako záväzného modelu vývoja štátu pre súčasnosť a nasledujúce politické garnitúry vytrvalo volali nezanedbateľné neštátne národne orientované subjekty, najmä Matica slovenská.

MATIČNÁ TROJČLENKA

Desať Stolov národnej dohody v rokoch 1990 – 2008 v Bratislave (meritórne, odborné, konzultačné stretnutia predstaviteľov Matice slovenskej a predstaviteľov kandidujúcich politických strán a hnutí v SR) prinieslo sotva oceniteľné a doceniteľné množstvo politických výsledkov, no k vypracovaniu kvalifikovanej štátnej doktríny akosi nedošlo.

Integrálnou súčasťou volania Slovákov po príprave a schválení štátnej doktríny sa stali aj závery, vyhlásenia, memoranda, Celonárodné zhromaždenia Matice slovenskej (Bratislava, Komárno, Martin, Uhrovec v rokoch 1990 – 1992). Túto matičnú trojčlenku začali Stretnutia Slovákov z južného Slovenska v Šuranoch (1990 – 2010). Po vypracovaní a schválení štátnej doktríny od roku 1990 volajú ďalšie národne orientované subjekty, najmä Kongres slovenskej inteligencie Korene, Nezes, Spolok slovenských spisovateľov, 61 krokov k slovenskej identite, Združenie slovenskej vzájomnosti a iné.

Matica slovenská si za dvadsať rokov ako slovensko-slovenský fenomén tu i vo svete svoju národnú doktrínu pravidelne formovala a realizovala, čo ju čaká i naďalej. Naposledy na Okružnom stole Matice slovenskej 13. januára tohto roka v Bratislave. Ani sila tohto synergického intelektuálneho tlaku zatiaľ nevyústila do kvalifikovanej záväznej štátnej doktríny, ak nemáme na myslí Ústavu a ústavnosť Slovenskej republiky, resp. medzinárodné dohody a konvencie, dnes už viazané na „doktrínu“ Európskej únie (EÚ). Tie výrazne obmedzujú, redukujú a likvidujú prirodzené demokratické princípy národnej, štátnej suverenity a samostatnosti. Tento

jav obnažuje nemilé zistenie, že štát, jeho exekutíva a jeho model na pôde EÚ stráca na svojej demokratickej sile, čo v konečnom dôsledku z ekonomického, strategického, politického, medzinárodného hľadiska posúva štátnu suverenity na perifériu globalizačných a unifikačných záujmov. Najcitlivejšie to možno spozorovať na „diktaťure“ EÚ, ktorá vytvoriť si svoje vazalské zázemie ešte v Bruseli akceptuje slovenskú štátnu symboliku a slovenský štátny, ergo národný jazyk. Všetko ostatné sa ocitá pod jeho prísnu kontrolou a tomuto sa nevyhne, ak sa situácia neupraví, ani najbližšie obdobie aj nášho štátneho vývinu. Krotiteľské praktiky EÚ, založené aj na metafore, prepáče za expresiu, o „malom dvore a veľkom biči“, pomaly, ale isto ohýbajú chrbtami – aj – našu štátnu exekutívou a jej sivou mozgovou kôrou. Naskytá sa teda otázka, do akej miery je ešte pre spoločnosť a štát zaujímavá tzv. štátna doktrína, ak daný unifikačno-európsky stav reguluje aj našu spoločnosť a mnohé štáty tzv. východného bloku v našom susedstve?

ZÁUJEM ZLATÉHO TELAŤA

Už len ostatné skúsenosti z poľského, českého, maďarského zdvihnutia hlavy v tzv. európskej rodine vyplávajú na povrch zatajený, ale programovaný zámer EÚ v čase, keď sa jej lídri rozhodovali (nie od srdca, zo solidarity, ale v záujme fondov a trhov) rozširovať túto korporáciu a v mene nehnúcich demokratických a oslobodzujúcich ideálov sa zmocniť ďalších suverénnych území a hodnôt. Výrazne k tomu prispeli ich dobre vytrénovaní matadori, pokútnym spôsobom umiestnení v exekutívnych pozíciách štátu a tzv. tretieho sektora. Tu sme boli svedkami zneužitia národa štátom a likvidácie národných práv v jeho globalizačnej „doktríne“. Táto skúsenosť len pripomína, ako môžu politické strany, inakšie podporované z daní národa a občanov, reprezentujúce štát, zneužiť národ na svoj osobný prospech a verejnosťou netušený globalizačný záujem, čo sa žiaľ, a to nielen na Slovensku, stalo a deje.

V 21. storočí, v storočí globalizácie, internetizácie, programovanej kontroly, sledovania, odpočúvania, likvidácie ľudského súkromia a základných ľudských individuálnych a kolektívnych práv sú menšie národy na pôde EÚ i sveta naďalej vystavené otázke svojho vlastného suverénneho a demokratického prežitia. To platí aj o Slovákoch žijúcich v zahraničí ako integrálnej súčasť slovenského národa. Zisťujeme, že fenomén suverénneho štátu ako zdroj moci sa zjavuje svojich prirodzených národných funkcií, má viac teoretický ako praktický dosah, no napriek tomu sa ho ako útvaru, istiny, a zábezpeky nemôže-

me len tak vzdať. Štátov by však nebolo, keby nebolo národa, národov, národností, etník, kultúry, dedičstva, jazyka ako základných znakov a predpokladov tohto politického a spoločenského fenoménu. Ak nič iné, len skutočnosť, že svet, kým má k dispozícii viac foriem spoločenského, mocenského a politického usporiadania (štáty, monarchie, kolónie, únie atď.), fenomén národa ako jednotky, ceny, istiny a istoty je jedinečný a nenahraditeľný.

INVESTOVANIE DO IDENTITY

Ak teda investovať do východiska, formy, modelu, princípu, existencie bežného, globalizáciou a unifikáciou lynčovaného občana tejto planéty, potom to už nemôže byť v konečnom dôsledku len štát, monarchia, džamahíria, únia, ale nehnúci faktor našej civilizácie – a to sú investície do všetkých funkcií národa a jeho identity.

Pravda, veľké finančné, globalizačné, trhové, unifikačné skupiny sú od týchto pojmov na míle vzdialené, keďže ich ciele nesledujú spoločný prospech, ale subjektívny bezhraničný, koloniálny zisk. A na jeho pozadí, parafrázujúc myšlienku J. E. kardinála J. CH. Korca, sa slušnému a normálnemu človeku, slušnému a normálnemu národu na smetisku žije ťažko. Aj pred Slovákami doma i v zahraničí stojí otázka ich ďalšieho prežitia v týchto kráždach modernej Európy. Musia sa rozhodnúť, či si zvolia smetisko alebo záhradu. Máme pred sebou úlohu pouvažovať, či v tomto stave agónie Európy a sveta je pre nás prvoradým východiskom štátna alebo národná doktrína.

Nerád by som to tu obhajoval mnohými svetovými príkladmi pomeru štátu a národa, napriek tomu si spomeňme len na tých, čo sa toho času pasujú za arbitrov planéty. V ich strategických, ekonomických, trhových i politických záujmoch sa vytrvalo pracuje s dominanciou a presadzovaním ochranných národných fenoménov, medzi nimi aj jazyka ako globálneho a globalizujúceho dorozumievacieho prostriedku na úkor menších jazykových rodín a skupín.

Slovenská otázka 21. storočia sa teda dotýka najmä národnej, duchovnej a kultúrnej identity našej spoločnosti. Štát tu máme na to, aby pre to vytvoril podmienky, národ na to, aby sa o svoju identitu postaral. Takmer dvadsaťročná skúsenosť slovenského národa v demokratickom postavení je dostatočným poučením, že národná doktrína predchádza štátnej. Ostáva len na nás, aké si zvolíme poradie. A tu má Matica slovenská poverená touto úlohou zo zákona opätovne otvorené dvere: na celom Slovensku i v celom slovenskom svete. Ona bez diskusie. No nielen ona. Sapienti sat!

Nová scéna oslavuje 65 rokov od založenia retrospektívnou výstavou

Divadlo v čase — čas v divadle

Marek DANKO — Foto: autor

Prvá opona vystriedala filmové plátno kina Alfa na Kollárovom námestí v Bratislave iba osemnásť mesiacov od konca druhej svetovej vojny a na budove Živnodomu sa rozsvietil modrý neón Nová scéna ND. Na čestných miestach v hľadisku nového divadla sedeli budúci buržoázni nacionalisti, ale vtedy ešte poverenici Karol Šmidke a Gustáv Husák s manželkou, vynikajúcou režisérkou Magdou Lokvencovou. Aj túto originálnu archívnu fotografiu nájdete na začiatku výstavy Divadlo v čase — čas v divadle. Pripravil ju Divadelný ústav Bratislava pri príležitosti 65. výročia vzniku Divadla Nová scéna Bratislava.

Autorky výstavy V. Burešová a Z. Nemcová.

Kurátorka Zuzana Nemcová Guliková pripravila výstavu spolu s výtvarníčkou Vierou Burešovou. Výstava ponúka návštevníkom divadla poučné a príjemné spes-trenie čakania na predstavenie, prípadne si ju vychutnajú počas prestávky. V dolnom vestibule di-

vadla sú panely so skutočne unikátnymi historickými fotografiami a s dokumentmi. Trvalo mesiac, kým autorky vytriedili materiály, ktoré faktograficky mapujú zložitý vývoj tejto divadelnej scény z archívu Divadelného ústavu. Na dvadsiach troch paneloch návštevník jasne

vidí, či ide o činohru alebo spevo-hru.

„Iné podklady som zvolila pre spevohru a farebne odlišné zas pre činohru,“ vysvetľuje grafička a produkčná výstavy Viera Burešová. Mohlo by sa zdať, že hendikepom výstavy je jej prístupnosť iba pred

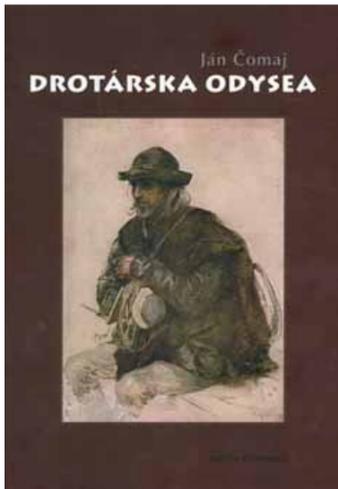
vede. Niekedy vyčerpávajúce, inokedy v náznaku, často prekvapujúce. Kumšt slovenských drotárov, ktorí sa často vyvíjli takmer spôsobom hollywoodskych filmov medzi podnikateľskú smotánku, no nemenej často končili tragicky, podáva autor v sérii príbehov, ktoré čitateľa drapnú a nepustia ho skôr, kým ich jeden po druhom neprečíta. Kým si v srdci nevyskladá obraz o podnikavých a húževnatých chlapoch, ktorí dokázali založiť doslova celé manufaktúry a neskôr aj fabriky v Rusku, na Ďalekom východe či v Amerike. Samozrejme, že nielen z „Drotárie“, ako sa volala oblasť vyše stopäťdesiatich hornopovažských obcí, ale aj z iných podtatranských regiónov, odchádzali do sveta drotári, ktorých chlebom každodenným bola bieda a strádanie. Lenže v konečnom súčte je fenomenálny drotárstva niečo, na čo by sme mali byť rozhodne hrdí. A Ján Čomaj k tomuto pocitu svojou faktograficky nasýtenou a umelecky nosnou knihou nesporne prispel.

Maroš M. BANČEJ

Akí boli muži s krošňou na chrbte

Ján Čomaj: Drotárska odysea

Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2012

čenie Slováka (drotár — drátenník), povýšil vo svojej knihe na miesto, ktoré mu právom patrí. Po Vladimírovi a Andrejovi Ferkoovi a ich drotárskej epepeji Ako divé husi priniesol Čomaj do pestrofarebnej, ale časom už zanesenej mozaiky o slovenských drotároch ďalšie mimoriadne dôležité sklíčko.

KNIHA TÝŽDŇA

Kto to vlastne boli muži, čo putovali s krošňou na chrbte po celej Európe a nielen po nej? Kto, alebo čo ich hnalo merať nekonečné kilometre, versty a míle od mesta k mestu, od dediny k dedine? Bola to chudoba? Túžba objavovať, presadiť sa, uskutočniť svoj drotársky sen?

Na tieto a mnohé ďalšie otázky dáva kniha Jána Čomaja Drotárska odysea odpove-

Novinár a publicista, ale aj majster literatúry faktu Ján Čomaj začrel vo svojej najnovšej knihe do drotárskeho sveta. Tento slovenský fenomén, ktorý by radi niektorí neprajníci zmenili na pejoratívne ozna-

Nové rozprávky (a udania) X. - Prasiatko za to nemôže

Kde bolo, tam ešte chvíľu bude, ale nie dlho. V nemenovanej krajinke si od starodávnych čias zvykli pripodobňovať svojich bližných k zvieratkám. Robili tak ostatne aj v okolitých kráľovstvách, tak nechceli byť horší. Napríklad prefikáný človek bol líška, zákernému vynadali do hadov a keď sa niekto narobil, tak bol utahaný ako kôň.

Tak to išlo odnepamäti až po dnešné dni. Najprv sa ozvali feministky, ktoré za výdatnej podpory Európskej únie začali bojovať za práva sliepok. Nielenže sa obmedzoval klieťkový chov týchto populárnych operencov, ale ešte sa aj prudko protestovalo proti

tomu, aby sa sliepočky dávali do súvislosti s nežným pohlavím. Potom nasledovalo občianske združenie Mňau. Vzápätí milovníci mačiek ostro protestovali proti slovnému spojeniu falošný ako mačka, keďže žiadna Micka ani Murko nie sú falošní. Sú to jednoducho štvornohé osobnosti, na rozdiel od väčšiny ľudí. Starodávne ľudsko-zvieracie epiteta, ako napr. sokolík švárny, prípadne spachtoš ako medveď, vypadli z bežnej slovnej zásoby automaticky. Sokolov je zúfalo málo a aj tých zopár si žiarlivo strážia sokoliari, no a medvede už zopár sezón nespia, ale radšej si aj v januári odskočia do hyper-

permarktu zvaného kontajner. Už to vyzeralo, že sa upokojili aj majitelia somárov, ba aj chovatelia pštrosov, keď tu zrazu prišiel ostrý protest od Občianskeho združenia chovateľov a milovníkov ošipaných. Teda po na-

HUMORESKA

šom sviň. Chovatelia rozhorčene protestovali proti pripodobňovaniu tohto vysoko inteligentného, anatómiou mimoriadne človeku podobného a v konečnom dôsledku aj užitočného živočícha k politikom. Politik jednoducho nemôže byť sviňa z prostého dôvodu.

a počas predstavení predpoludním, popoludní a večer. Na otázku, aký zmysel má výstava okrem spríjemnenia času pre divadelné publikum počas prestávky alebo pri čakaní na začiatok predstavenia, odpovedala nám Zuzana Nemcová Guliková takto: „Vždy ide o návraty ku koreňom. Dôležité je poznanie, že niečo tu bolo aj pred nami. Je to aristokracia ducha, ktorá si dovolí taký luxus, akým je poznanie svojej minulosti.“

BOMBASTICKÝ ZAČIATOK

Začiatok divadla bol naozaj bombastický. Za necelých dvadsať dní od otvorenia ponúklo šesť premiér! Napríklad Shakespearovu klasiku Skrotenie zlej ženy, Gogolovu Ženbu alebo rozprávku pre deti Rozprávka o písmenkách. Dramaturgia nového divadla sa sústredila na nových, dovtedy pre publikum neznámych dramatikov, napríklad Štefana Králika, Ivana Barča, Petra Karvaša, Leopolda Laholu, Ladislava Luknára a ďalších.

Najvýraznejšie osobnosti, ktoré stáli pri vzniku Novej scény ND, boli vtedajší riaditeľ SND Andrej Bagar a jeho námestník Martin Gregor. Šéfom činohry bol Drahoš Želenský. Dramaturgom sa stal Peter Karvaš, ktorý strávil predošlé roky v anonymite. Jedna perlička z tohto obdobia je príznačná. Potvrzuje priam rodinnú súdržnosť hereckého súboru činohry. Na výstave vidíte fotografickú koláž z naštudovania hry Knieža Rastic, ktorú režijne spracoval Ľubomír Smrček a mala premiéru 30. mája 1951. „Herci mali skúšku hry priamo na hrade Devín. Očividne si podľa fotografií všetko pekne užívali. Skoro ako štúrovci,“ s úsmevom komentovala pre SNN vzácné archívne zábery Zuzana Nemcová Guliková.

RANY DIVADELNÉHO OSUDU

Prvý krutý zlom na Novej scéne ND nastal vo vrcholiacom období procesov z čias „kultu osobnosti“. Administratívnym zásahom platným od 1. januára 1952 väčšina súboru činohry NS splynula so súborom SND. V Živnodome zostalo iba herecké torzo. V tomto období na Novú scénu zavítala pani opereta. Neskoršia symbióza Divadla pre mládež a operety priniesla dadaistickú pestrosť repertoáru. Priateľsky vedľa seba viseli plagáty, ktoré pozývali na hru o partizánke Zoji Kosmodemjanskej a na dramatisáciu Makarenkovej pedagogickej poémy Začínáme žiť spolu s plagátmi propagujúcimi Nedbalovu operetu Poľská krv či Straussovho Netopiera.

OPERETA AJ MUZIKÁL

K histórii Novej scény nerozlučne patrí aj spevohra, ktorá sa spája najmä s menom legendárneho Františka Krištofa Veselého. Bol jej umeleckým šéfom v rokoch 1951 až 1954. Dramaturgom spevohry bol až do roku 1970 Dalibor Heger, kým sa na nasledujúcich sedem rokov nestal riaditeľom divadla. Za „dramaturgovania“ Kamila Peteraja (1970 — 1980) sa spevohra zamerala na pôvodnú slovenskú tvorbu. Popri hudobných komédiách Plné vrecká peňazí alebo Husári, kde excelovala dvojica Lasica a Satinský, priniesol K. Peteraj aj prvé slovenské muzikály, z ktorých by som ako najzaujímavejší šperk uviedol titul Cyrano z predmestia. Po zrušení spevohry, a teda aj operety v roku 2005 hľadá divadlo Nová scéna svoju tvár dodnes. Snaží sa lákať muzikálmi výrazne komerčného typu, prípadne hrami pre deti, čo je ten lepší prípad. Aká bude nová tvár tejto „zakliatej scény“, ukáže čas...

Odišiel diplomat srdca

NEKROLÓG

Začiatkom marca vo veku 90 rokov zomrel diplomat, kultúrny činiteľ, prekladateľ a autor literatúry faktu JUDr. Matej András. Narodil sa 19. septembra 1921 v podtatranskej obci Ždiar. Stredoškolské vzdelanie získal v Kežmarku a v roku 1946 absolvoval Právnickú fakultu UK v Bratislave.

Od roku 1945 pracoval ako redaktor Spravodajskej agentúry Slovenska v Košiciach a neskôr v Bratislave. V auguste 1945 nastúpil do služieb Ministerstva zahraničných vecí v Prahe, najprv pôsobil ako referent pre Poľsko, od mája 1946 v kabinete V. Clementisa ako jeden z jeho osobných tajomníkov. V roku 1947 ho vymenovali za prvého československého konzula v poľských Katoviciach. V septembri 1950 ho odvolali, krátko pracoval na MZV ako referent, potom šiel do výroby. Pra-

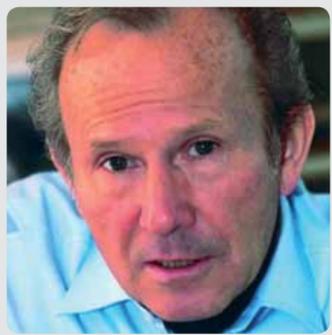
coval ako sústružník v ČKD Sokolovo v Prahe, na Slovensko sa vrátil až v roku 1955. V rokoch 1955 — 1969 bol vedúcim sekretariátu Zväzu slovenských spisovateľov v Bratislave, v rokoch 1969 — 1971 pôsobil ako prvý námestník ministra kultúry Miroslava Váľka, potom ako generálny riaditeľ Slovenského ústredia knižnej literatúry; v rokoch 1972 — 1977 bol riaditeľom vydavateľstva Slovenský spisovateľ a v rokoch 1977 — 1989 riaditeľom Slovenskej literárnej agentúry.

Celý život sa venoval slovensko-poľským vzťahom. S úprimným zánietením sa venoval postaveniu krajanov, presadzovaniu ich národnostných práv. Zúčastnil sa na množstve medzinárodných konferencií s touto tematikou, vďaka jeho úsiliu bolo postupne na Spiši a Orave vybudované základné slovenské školstvo. Až do konca konal na prospech Slovákov žijúcich v Poľsku, radil im a povzbudzoval ich. Bol držiteľom viacerých poľských i našich významných ocenení a pôct.

Ako literát sa najprv venoval prekladateľskej činnosti z poľštiny a ruštiny, neskôr sa presadil ako aktívny žurnalista. Publikoval v krajskom časopise Život, ale aj v Kultúre, Slovenských národných novinách, Literárnom týždenníku, Slovenskom severe, Novom slove a v Pravde. V roku 2007 mu vyšla kniha Severné hranice Slovenska — slovenskí Gorali.

(se)

Maroš M. BANČEJ

Páter Anton Hlinka Vybraná bibliografia

1970 – K širším obzorom (vyšla v siedmich vydaniach; rozoberá v nej šestnásť základných tém viery)

1971 – Cesty k nekonečnu (štyri vydania; ponúka v nich základné otázky prirodzenej teológie a prístupným spôsobom približuje najmä dôkazy existencie Boha)

1973 – Svetlo z Lisieux (životopisná štúdia o sv. Terezii; vyšla v ôsmich vydaniach)

1973 – Myslitelia a myšlienky (štyri vydania)

1976 – Apartheid (o situácii cirkvi na Slovensku po Helsinskej konferencii; vyšla v deviatich jazykových mutáciách)

1978 – 20 + 10 Jahre danach (o vývoji náboženskej situácie na Slovensku v troch vydaniach a vo francúzskom preklade LC Eglise martyre)

1981 – Keď zakvitne rumovisko (jedna z jeho najúspešnejších kníh, o čom svedčí aj deväť reedícií)

1982 – Sila slabých a slabosť silných (o dejinách cirkvi na Slovensku v rokoch 1945 – 1979; jej rozšírené druhé vydanie vyšlo v roku 1989, kniha bola preložená do španielčiny a angličtiny)

1985 – 1998 – Ozvena slova (sedem väzok encyklopedického diela; usiloval sa a usiluje sprístupniť čitateľskej verejnosti celkový pohľad na kresťanstvo. Opiera sa pritom o koncil a o najsmerodajnejších teológov druhej polovice 20. storočia. Dielo nie je ucelené, autor pripravuje ďalšie tri väzky.)

1988 – Viera veľkých vedcov (v knihe veľmi presvedčivo predkladá svedectvá o viere renomovaných prírodovedcov)

Od roku 1991 každoročne vychádzalo jedno dielo zo série kníh Ozvena slova. Doterajších šesť väzok predstavuje súbory jeho rozhlasových kázni, vysielaných najskôr z Mníchova a potom z Bratislavy.

1995 – Každý sa môže zmeniť (jeho vrcholné dielo; dynamické modely správania, kde originálnym spôsobom rozpracoval teóriu cnosti)

Výber z kázni : 1985 – Opäť doma, 1994 – K rodine

Okrem vlastných kníh preložil, vydal či spracoval vyše tridsať kníh, ktoré vychádzali v zahraničí za podpory rôznych sponzorov. Napríklad:
J. Horský: Sonina rada
C. Caretto: Púšť uprostred mesta
F. Werfel: Pieseň o Bernadete
S. Sánchez: Marcelino, chlieb a víno
J. Ratzinger, W. Kasper: Viem, komu som uveril (464-stranový väzok nového katechizmu katolíckej cirkvi)

V marci pred rokom profesor Anton Hlinka odišiel na večnosť Velikán ducha je medzi nami prítomný stále a navždy

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ - Foto: archív SNN

Raz mi v osobnom rozhovore povedal peknú vetu: „Boh bol v krajine môjho detstva vždy prítomný cez láskavosť a vieru mojich rodičov.“ Anton Hlinka sa narodil 31. októbra 1926 vo Valaskej Belej. Detstvo prežil v Považskej Bystrici, kde navštevoval aj základnú školu. Sedem tried gymnázia absolvoval v Trnave, ôsmu v Galante, kde roku 1948 aj zmaturoval. Do Spoločnosti saleziánov vstúpil roku 1944 v rámci saleziánskeho noviciátu a roku 1945 zložil prvé rehoľné sľuby. Jeho dospievanie bolo poznačené viacerými „prozreteľnými omylmi“ osudu, na ktorý sa však nikdy nestožoval.

„Vzájomná výmena lásky vyvolaná dobrodením a vďakou by mala byť niečím prirodzeným vo vzťahoch medzi ľuďmi... Naša ochota vidieť, počúvať druhého, mať pre neho dobré slovo a otvorené srdce ho presvedčí, že nám nie je ľahostajný. Šťastní to rodičia, ktorí takto usmerňujú svoje deti. Raz sa im to vráti,“ píše Anton Hlinka v knihe Každý sa môže zmeniť. Tieto svoje slová iste čerpal z bohatých vlastných skúseností, ktoré odovzdával po celý dospelý život tisíckam poslucháčov, čitateľov i divákov.

■ MAL TO DOBRODRUŽNÉ

Počas ročnej pedagogickej praxe na saleziánskom gymnáziu v Šaštíne zastihol Antona Hlinku zrušenie kláštorov, teda známa barská noc z 13. na 14. apríla 1950. Po neúspešnom „preškoľovaní“ ho komunistický režim poslal na nútené práce do Čiech. Ako najmladšieho zo saleziánov ho polícia odvieďala do koncentračného tábora pri Plzni. Odtiaľ ako jediný v apríli roku 1951 na pokyn svojho vtedajšieho predstaveného v podzemnej cirkvi Ernesta Macáka ušiel do zahraničia, najprv do Rakúska a po niekoľkých mesiacoch do Talianska. Až tam sa skončili jeho nedobrovoľné dobrodružstvá a začalo sa študijné pracovanie s teologickými knihami, s prednáškami v taliančine a so skriptami, ktoré boli z veľkej časti v latinčine.

Štúdium teológie absolvoval v Taliansku. Po vysvätení za kňaza roku 1955 pokračoval v štúdiu filozofie a psychológie v Turíne, Ríme a vo Viedni. V roku 1961 získal v Ríme doktorát z filozofie. V rokoch 1958 – 1967 prednášal teológiu v saleziánskych seminároch vo Viedni, v Kolíne nad Rýnom a v Katánii. V období 1967 – 1971 pôsobil v Miláne medzi študentmi a zároveň pripravoval dve knihy v slovenčine. V roku 1971 nastúpil do Rádia Slobodná Európa v Mníchove na miesto redaktora nábožensko-kultúrnych programov, neskôr z vlastnej iniciatívy prevzal aj vysielanie v Hlase Ameriky a Rádiu Stefanus. Pôsobil aj ako člen Európskeho výboru Svetového kongresu Slovákov. Občas zavítal v Štokholme aj k svojim krstným rodičom, ktorí majú dodnes v obývačke križ, čo im podaroval. Keď som sa s otcom Hlinkom rozprával o situácii slovenských emigrantov, ktorí ako mladí ľudia z vlasti ušli po invázii Varšavskej zmluvy pred normalizáciou, povedal mi: „Niektorí z nich tak smútili za domovinou, že to psychicky aj fyzicky nezvládli. Naopak, mnohí sa však začlenili do nových podmienok a prijali svoj údel, no neprestali byť

Slovákmi. Veď práve v Štokholme založili aj pobočku zahraničnej Matice slovenskej. Oni boli hrdí na Slovensko, ty môžeš byť hrdý na svojich príbuzných.“

■ SVETOBĚŽNÍK

Ako svetobežník zanechal svoju stopu v rozličných štátoch takmer na všetkých kontinentoch. Na kongresoch v Európe, ale aj v Afrike, Amerike a Ázii oboznamoval novinárov o situácii kresťanov na Slovensku. Najdôležitejšími prostriedkami jeho apoštolátu sa stali rozhlasové sväté omše, televízne a rozhlasové náboženské relácie, ako aj analýzy a reakcie na udalosti dňa v novinách i časopisoch. Pre mnohých bol desiatky rokov hlasom, ktorý sa prihovárал, burcoval, volal, vyzýval, napomínal, vyčítaval, ba i hrozil. Nikdy však nikoho verejne nenapádal, neodsudzoval, neštval proti nikomu, hoci vedel, kedy bolo treba zaujať stanovisko voči konkrétnym ľuďom a udalostiam. Burcoval aj slovami: „V úsilí o cnosti sa človek javí ako mravne kreatívny. Vďaka cnostiam sa stáva v pravom zmysle autonómny. Cnostný život zabezpečuje vnútornú slobodu.“

Na začiatku osemdesiatych rokov zaviedol v rámci vysielania rozhlasovej stanice Hlas Ameriky relácie o slovenských občanoch prenasledovaných pre ich kresťanský svetonázor a angažovanosť za ľudské práva. Vysielanie sa postupne premieňalo na obranu prenasledovaných. Prostredníctvom neho posilňoval sebavedomie poslucháčov aj na Slovensku. Boli to najmä informácie o odvahe a hrdinstve jednotlivcov i skupín (relácie o púťach, súdnych procesoch, samizdatovej literatúre a pod.). Vďaka nemeckým študentom sa mu podarilo založiť informačný most Mníchov – Bratislava.

■ VYDAVATEĽ A PAŠERÁK

„Každý dobrý skutok je akoby delenie buniek v procese rastu v smere ľudskej dokonalosti. Aj tu platí, že len z plodného dobra vyrastá dobro,“ napísal v stati Jednota osobnosti. V roku 1980 založil vlastné nakladateľstvo, v ktorom za jednu dekádu do roku 1990 vyšlo dvadsaťdeväť kníh. Z toho bola tretina jeho pôvodných prác a dve tretiny prekladov alebo nových vydaní starších slovenských prekladov (napríklad Augustínove vyznania, Werfelova Pieseň o Bernadete, z kníh preložených do slovenčiny Hartfeldovo Svitanie, Ochotníckove Zápisky spoza mreží, Lippertov Človek Job sa prihovára Bohu, Carettova Púšť uprostred mesta, Sheikovej Opovážim sa ho nazvať Otcem, Seuffertov Tomas Morus, Schumacherovo Po stupňoch bytia a iné). Knihy z vydavateľstva tajne posielali rozličnými kanálmi na Slovensko.

Anton Hlinka s obrovským zariadením organizoval skupiny, ktoré pašovali na Slovensko Božie slovo. Do roku 1991 riadil niekoľko organizácií na tajný prevoz náboženskej literatúry na Slovensko (spolu vyše trisťtisíc kníh). Všetok kontraband, ktorým bolo tristo až päťsto kníh na jeden prevoz, skrývali v dvojítych stenách dodávok, špeciálne upravených podľa holandského plánu morských plavidiel. Na ich prevoz prispeli 70 až 80 percentami financií protestanti, drobní, ale sem-tam i bohatí ľudia. Financiami výrazne

pomohol aj Richard Wurmband, evanjelický charizmatik duchovný, rumunský konvertita zo židovstva. Je obdivuhodné, že hlavní aktéri pašovania nikdy nemali haváriu a nikdy im nechýbali potrebné peniaze. Nikdy ani na Slovensku nezlyhali autá, šoféri ani ľudia, ktorí mali to šťastie dostať zakázané náboženské knihy. Hrdinstvom vtedy bolo mať v dome na Slovensku dvesto či tristo náboženských kníh a nájsť tých, ktorí budú mať odvahu čítať ich a rozširovať medzi priateľmi. Anton Hlinka svojou iniciatívou pripísal ku cti slovenským katolíkom, že sa našli ľudia, ktorí boli ochotní spolupracovať.

Je autorom množstva teologických, filozofických a cirkevno-politických štúdií, úvah a esejí. Literárnu činnosť začal publikovaním časopiseckých článkov v roku 1964. Neskôr publikoval aj čiastkové štúdie v časopisoch u nás aj v zahraničí, ako aj v rozhlase. Azda bol vtedy presvedčený, že sa v budúcnosti už nikdy nevráti do vlasti. Nearchivoval si svoje materiály, poznámky a články, a tak zostali roztrúsené v jednotlivých periódikách.

■ NÁVRAT DOMOV

„Dôležité je, aby sa k boju proti niečomu hneď na začiatku pridružilo angažovanie sa za niečo,“ bola jedna z jeho myšlienok, ktoré predurčili aj jeho činnosť po návrate na Slovensko. Dosť rýchlo sa po páde komunistického režimu vrátil do vlasti. Spolupracoval s Konferenciou biskupov Slovenska (KBS) v oblasti masmédií a vyvíjal intenzívnu publicistickú a kazateľsko-pastoračnú činnosť často aj prostredníctvom rozhlasu a televízie. Od roku 1991 až do roku 1993 absolvoval početné prednášky v mestách po celom Slovensku. Od roku 1994 uvádzal pravidelne desaťminútové relácie v Slovenskej televízii. Ich hlavné myšlienky a posolstvá vychádzali aj v dennej tlači a neskôr kňazne v publikáciách Slovo do týždňa. Pravidelne prednášal pre vysokoškolskú mládež.

V roku 1991 založil Slovenskú katolícku tlačovú službu (Skates), ktorá však po štrnástich mesiacoch pre neporozumenie zodpovedných kruhov prestala vychádzať. Medzitým bol k dispozícii biskupskej konferencii, ktorá ho po niekoľkých rokoch uvoľnila zo svojich služieb. V roku 1993 najmä z Hlinkovej iniciatívy vznikla Slovenská katolícka akadémia v Bratislave. Stal sa jej prvým rektorom. Akadémia organizuje prednáškové kurzy a diskusie pre širokú akademickú i neakademickú verejnosť.

V tom čase sme sa stretávali dosť často. Občas zavítal do redakcie proslovenských novín na Záhradníckej ulici v Bratislave, kam

to mal blízko zo svojej kancelárie u saleziánov. Debatovali sme o spoločnosti, ktorá by mala vziať vo vtedajších nových podmienkach. Bol dosť sklamaný z neskoršieho vývoja, keď konzumizmus nastúpil namiesto komunizmu. Veľmi dobre si rozumel s majstrami slova Gustávom Valachom a Ladislavom Ťažkým. Tie rozhovory, ktoré viedli pri stole plnom dobrej vôle, mohli by byť víziou pre Slovensko do ďalších desaťročí, prinajmenšom čo sa týka morálnej a etickej kvality života. Ako povedal: „Človek sa musí informovať o udalostiach doby, no nesmie sa dať nimi pohltiť, musí sa učiť zvládnuť ich a

nedať sa nimi ztročiť. Kto sa takto správa, musí počítať s tým, že ho verejná mienka zavše odsúdi...“ Po nostrifikácii akademických titulov ho v roku 1997 vymenovali za profesora systematickej filozofie na Univerzite sv. Cyrila a sv. Metoda v Trnave, kde pôsobil do roku 1999. Ešte v roku 1995 ho na Rímskokatolíckej cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského habilitovali na docenta teológie. V roku 1997 bol inaugurovaný za profesora filozofie na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. V tom istom roku dostal Rad Andreja Hlinku I. triedy za celoživotné dielo, udelený vtedajším prezidentom SR Michalom Kováčom. V roku 2001 vyšla o profesorovi Hlinkovi monografia Osamelý bojovník Anton Hlinka, ktorú pripravil slávny slovenský žurnalista Gabo Zelenay. Známa slovenská herečka a zanečená čitateľka Hlinkovho diela Každý sa môže zmeniť pani Ingrid Slobodová, pôvodom z Trenčína, hovorí: „Nemusím hneď pochopiť celú kapitolu od začiatku do konca, ale keď sa do jej čítania pohnem, nájdem tam vety, ktoré si zopakujem viac rázy. Vo svojej jednoduchosti sú také hlboké, že sú znova a znova inšpiratívne. Keby som ho mohla stretnúť na živo, rada by som sa ho spýtala, prečo ľudia zrazu nemajú čas. Čas na nič...“

Professor Hlinka by asi nemal problém odpovedať vzhľadom na to, ako obdivuhodne dokázal narábať so svojim ľudským každodenným časom... Napísal aj takúto krásnu myšlienku, ktorá okrem iných vystihuje celý jeho plodný život: „Spojivom medzi stáročiami je láska k nositeľom hodnôt, ktorých príklad stále zapaluje k hrdinstvu za veľké ideály ľudstva.“ Vzhľadom na zdravotné problémy, obmedzenie pohyblivosti a potrebnú každodennú starostlivosť prežíval po bohatých kňazsko-publicistických rokoch svoju starobu v starostlivej opatere rehoľných sestier v Bratislave. Professor Anton Hlinka zomrel 26. marca 2011 v Trenčíne.

Citáty sú z knihy Každý sa môže zmeniť (vyd. Don Bosco, Bratislava 1994)

Kdekoľvek žiješ, kamkoľvek putuješ, pieseň si stále so sebou donesieš

Medzinárodný deň žien v Čiernej Lehote

O ženách sa píše veľa – pekne, žartovne, ale i vážne. Ženy sú stredobodom väčšiny mužského sveta, sú inšpiráciou pre umelcov, sú dôvodom pre žiarlivosť i nejaké tie nešváry a nezáleží na tom, či je žena mladá alebo v rokoch, krásna alebo pekná, štíhla alebo moletnejšia, slobodná alebo mama, stačí, že je žena.

V Čiernej Lehote starostka obce Ing. Iveta Potočná spolu s členmi Obecného zastupiteľstva a členmi Jednoty dôchodcov i Klubu dôchodcov v Čiernej Lehote, pripravili milú slávnosť pre občianky, ženy z našej obce Čierna Lehota a pre všetkých členov spomínaných organizácií.

Stretnutie bolo spojené s výročnou, hodnotiacou a volebnou členskou schôdzkou oboch seniorských organizácií, na ktorej privítali aj zástupcov z okresnej a krajskej Jednoty dôchodcov na Slovensku.

Na záver všetky dámy boli obdarované kvetinou, tiež nechýbalo dobré občerstvenie, ktoré pripravili lehotské ženy.

Popoludnie spestrili svojim vy-

stúpením deti z Materskej školy v Čiernej Lehote pod vedením pani učiteľky Bc. Marianny Jančíkovej.

„Pieseň je dar, pieseň ľudí spája, keď ich spája radosť i smútok, pieseň ľudí zblízuje. Kdekoľvek žiješ, kamkoľvek ideš či putuješ, pieseň si stále so sebou donesieš“. Tieto slová boli mottom pre vystúpenie folklórnej skupiny Lehoňanka. Vo svojom vystúpení predstavila nielen ľudové piesne z Lehoty, ale aj z okolitých obcí Gemera, ba dokonca zaspievala moravskú a cigánsku pieseň.

Úsmev v tvárach divákov, ich úprimný potlesk a potešenie z príjemne prežitého popoludnia, boli odmenou pre organizátorov a účinkujúcich.

Darina FIGÚROVÁ
Foto: Michal TERRAI

Je členom Európskej akadémie vied a umení so sídlom

Odmena a pocty Jozefovi Tiňovi

Začiatkom februára 2012 navštívil obec Zámuto v okrese Vranov nad Topľou významný rodák Jozef Tiňo. Súčasťou návštevy bola aj prednáška na rôzne témy, pričom treba zdôrazniť, že Jozef Tiňo práve v tomto roku bude oslavovať 80. výročie narodenia. Jeho rodáci nezabudli a pripravili mu príjemné prekvapenie. Po svätej omši, ktorú celebrovali zástupcovia rímskokatolíckej a gréckokatolíckej cirkvi, bol Jozef Tiňo ocenený niekoľkými poctami - získal čestné občianstvo Zámutova, ktoré mu udelil starosta obce Dušan Višňovský.

Nechýbala ani Matica slovenská - verejnosti sa prihovoriť vedúci OP MS vo Vranove nad Topľou Miroslav Gešper a odovzdal Jozefovi Tiňovi zlatú cenu MS za významný vedecký a kultúrny prínos udelenú predsedom MS. Za Hornozemské osvetové stredisko vystúpil Erik Marcin. Zástupcovia cirkvi odovzdali plaketu, ktorá pripomína sto rokov od konsekrácie rímskokatolíckeho

kostola v Zámutove. Ocenenia sa profesorovi Tiňovi dostalo aj od rodákov, a to veľkým potleskom.

Jozef Tiňo sa narodil 15. 4. 1932 v Zámutove, tam aj ukončil štátnu ľudovú školu v roku 1946. Gymnázium v Michalovciach ukončil maturitou v roku 1953 a zapísal sa na vtedajšiu Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave na odbor fyzika. Po doručení posudku z MNV Zámutova bol zo štúdia

vylúčený z kádrových dôvodov. To sa, našťastie, vyriešilo vyslaním delegáta na gymnázium a do obce. Prijalo sa jeho odporúčanie na prijatie na štúdium, ktoré ukončil promóciou v roku 1958. Po skončení univerzity nastúpil na Jedenástočnú strednú školu v Dobšinej. Vedecká činnosť tvorila hlavnú náplň celoživotnej práce. V roku 1959 ukončil doktorandské štúdium na Ústave fyzikálnej chémie a elektrochémie v Prahe u profesora Kouteckého. V roku 1963 privítal pozvanie na Ústav polymérov SAV, kde bolo jeho úlohou interpretovať spektrá elektrónovej spinovej rezonancie. Metodicky je to problém kvantovej mechaniky molekúl. Na tomto ústave pôsobil do odchodu na dôchodok v roku 2001. V roku 1965 bol na trojmesačnom pobyte na Ústave Chemickej kinetiky a horenia v Novosibirsku. Zahrančným pobytom v Anglicku, na Univerzite v Leicesteri (1979), sa uskutočnil po dlhšej spolupráci s kolegom na tejto univerzite. K profesionálnej činnosti patrilo publikovanie výsledkov v odbor-

ných časopisoch a knihách. Tak vznikli dve knižné publikácie a vyše 90 odborných článkov. To umožnilo uchádzať sa o vedeckú hodnosť doktora vied, ktorú Tiňo získal v roku 1982. Popri tejto činnosti externe prednášal na Technickej univerzite v Bratislave kvantovú chémiu a lineárnu algebru, na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach kvantovú chémiu a najdlhšie prednášal na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK v Bratislave, kde získal najprv titul docenta a neskôr profesora fyziky.

Po roku 1990 vznikla v SAV grantová agentúra, ktorej bol podpredsedom a neskôr predsedom. V roku 1995 bol zvolený do predsedníctva SAV, kde vykonával funkciu 1. podpredsedu a neskôr podpredsedu. V tomto období bol prijatý za člena Európskej akadémie vied a umení so sídlom v Salzburgu.

Po odchode do dôchodku bol prijatý za člena Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie, v ktorom viedol sekciu pre vzťah medzi vedou a vierou. V roku 2005 bol zvolený za predsedu ÚSKI a túto funkciu vykonával do apríla 2011. Na generálnom zhromaždení ÚSKI v apríli 2011 bol zvolený za čestného predsedu. Ústredie organizuje konferencie a prednášky po celom Slovensku, ktorých hlavnou náplňou je zachovávať a rozvíjať duchovné a kultúrne hodnoty a podporovať vzdelávanie. Šesť prednášok odznelo v Čiernom a jedna v Zámutove.

Miroslav GEŠPER

Hovorili aj o tohtoročných projektoch a podujatiach

Pred košickým krajským snemom Matice slovenskej

Pracovné stretnutie predsedov miestnych odborov Matice slovenskej okresov Michalovce, Sobrance a Trebišov sa uskutočnilo v piatok 2. marca popoludní v Michalovciach. Jeho obsahom bola ešte príprava na krajský snem MS, ktorý sa bude konať 31. marca v Košiciach, ako aj ďalšie aktuality MS.

V rámci svojho pobytu na východnom Slovensku na spomínané stretnutie prišiel aj predseda MS M. Tkáč, v sprievode správcu MS J. Eštoka a tajomníka MS M. Gešpera. Jeho prítomnosť na východe využili aj ďalší sympatizanti MS a tiež starostovia viacerých obcí. Pracovné stretnutie otvorila a viedla predsedníčka Oblastnej rady MS M. Kušnírová (zároveň riaditeľka michalovského domu MS).

V súvislosti s krajským snemom sa predsedovia MO MS zaoberali návrhom kandidátov na členov novej krajskej rady MS za svoje okresy, ako aj zabezpečením účasti zástupcov miestnych odborov na sneme, dopravou a ďalšími organizačnými záležitosťami. Reč bola tiež o tohtoročných projektoch podujatí, na ktoré majú možnosť MO MS žiadať finančnú dotáciu z Mati-

ce slovenskej. Ich príprava finišuje, nakoľko termín ich odovzdania je v polovici marca. Predsedníčka OR MS ďalej pripomenula povinnosť zaslať členskému ústrediu MS aktualizované matričné knihy miestnych odborov a zaplatiť členský príspevok desať centov za člena.

Predseda MS M. Tkáč informoval prítomných (a zároveň zodpovedal aj na položené otázky)

o aktuálnych témach, týkajúcich sa MS ale aj celej našej spoločnosti a v tejto súvislosti aj o postoji MS. Najviac preto rezonovali blížiacie sa parlamentné voľby. M. Tkáč vysvetlil svoju výzvu v mene MS voličom, aby rozhodne išli voliť, volili vlastenecké sily a prečo, resp. voliť tak, aby MS nezankla (bola prezentovaná v TV Patriot, ale nielen tam). Ide o výzvu, ktorú tzv. mienkotvorné médiá a rôzne organizácie u nás „roz-mazávajú“, odkedy odznela, upierajúc Matici vyjadriť svoj postoj k voľbám, hoci tak nerobia v prípade iných. Rezonovali samozrejme aj ďalšie otázky k aktuálnym témam (stav riešenia problémov s PDSI, Národným pokladom a i.).

Kamila CHILOVÁ

Posolstvo pre mladých od mladého spisovateľa

V súčasnosti nájdeme len ojedinele úspešného mladého človeka, ktorý zviditeľňuje Slovensko v zahraničí a ktorý sa pravidelne vracia domov preto, aby pomohol, poradil a podal pomocnú ruku tým, ktorí majú štúdium pred sebou. K úspešným určite patrí Ľubomír Jančok. Dokázal to na besede so študentmi Gymnázia I. Bellu.

Tento mladý Slováč v silnej konkurencii na Sorbanskej univerzite v Paríži dokázal, že v našej malej krajine sú šikovní ľudia, ktorí dokážu konkurovať svetovej špičke. A to s úspechom. Študentom Ľubomír Jančok adresoval aj tieto slová:

„Vo Francúzsku zo študentov vyzývajú všetko, nútia vás rozmýšľať, argumentovať. Či je váš názor správny, to nikoho nezáujma, musíte si ho vedieť obhájiť. Veľmi rýchlo zistia, čo vo vás je a budú vás obracať do vtedy, kým sa nevycibrite. Keď som študoval v Bratislave, mnohí študenti boli nespokojní s výučbou francúzskeho jazyka. Sústavným sťažovaním a kritikou sa nič nevyrieši, to chce aktivitu, treba dávať riešenia, zapájať sa, angažovať. Aj to bol dôvod, prečo som založil Asociáciu študentov Pont Francophone. Aj vy, ak chcete niečo zmeniť, tu je návod, prijímajte informácie, majte prehľad, chcete a buďte aktívni!“

Málokedy sa stane, že študenti zostanú po besede sedieť v knižnici, nechce sa im vstať a odísť, sú ochotní kúpiť si knihy od autora (v tento deň ich Ľ. Jančok predal všetky). Aby sme nezabudli: Chcete sa dozvedieť, v čom sa odlišujú Parížanka, Milánčanka, a Slovenka? Podľa čoho ich spoznáte a ako žijú? Ako sa žije u grófký v zámku? Ako prebiehajú pohovory na najprestížnejších svetových školách? Kde nájdete intelektuálneho grázla, buržu - bohéma alebo mladé Sarkozyho kádre? Autor je v pozícii „chirurga“ parížskej spoločnosti. Dozviete sa, aké kasty existujú v Paríži. Nahliadnete do hlavy typickej Parížanky z Marie Claire, ale aj francúzskej grófký. Krása, šarm, lesk, sláva, prestíž, potešenie, toto všetko a ešte oveľa viac nájdete v Paríži. Svoje unikátne skúsenosti s parížskym svetom vám autor, mysliac na svojho starého otca narodeného v Paríži, odovzdá pútavou a hravou formou. Entrez! Vstúpte! Do mestskej knižnice v Handlovej a prečítajte si knihu od Ľubomíra Jančoka GLAMOUR PARÍŽA.

Pán Jančok, ste dôkazom toho, že aj skôr narodení sa od mladých ľudí môžu veľa naučiť. Ďakujeme.

Dagmar STRMEŇOVÁ

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Ako ste prezili víkend?

Verím, že ste boli voliť a že ste volili správne. A okrem toho možno ste stihli aj orezať stromy v záhrade či zasaďiť nové. A večer, a či až do rána, čakali ste na volebné odhady a potom výsledky. A možno ste boli rovnako radi ako ja, že ten deň konečne prišiel. Že prestanú nezmyselné útoky, či má Matica právo podporovať vlastenecké sily a či nie. To, že je to naša povinnosť zo zákona, to experti typu Mesežnikov či Wienk(ová) ani nešpíja. Ozaj, akým právom sa vyjadruje – a to ku všetkému, od Matice až po situáciu v Sýrii či v Iráne – cudzinec Mesežnikov, ktorý prišiel pred novembrom 1989 napchávať naše hlavy marxizmom-leninizmom a teraz je z neho najväčší demokrat a expert. Koho reprezentuje?

Ja som v predvečer volebnej soboty navštívil Šurany, akciu, ktorú na počesť MDŽ zorganizoval tamjší matičný Dom. Jeho riaditeľka Mirka Kozárová tie tri „staré známe“ písmenka vysvetlila ako M-uži, D-e-ťi, Ž-eny. V Šuranoch to v ten večer platilo na sto percent, spievali a hrali aj muži, aj deti, aj ženy. Len tak mimochodom – niekoľko dní pred týmto stretnutím ma bombardovali od vlastenectva na míle vzdialení novinári: „Kto všetko tam bude, príde aj predseda SNS?“ Odpovedal som: „Nech sa páči, prídete a uvidíte!“ Pravdaže neprišli. Ak by boli do Šurian prišli, zistili by, že nijaký predseda nijakej strany tam nebol. Neprišiel.

„Skončil sa jeden príbeh vládnutia,“ vyjadril sa zhrozený M. Dz. a ja dodávam, našťastie prichádza nový, ktorý by sa mohol stať príbehom o bohatšom, šťastnejšom a sebavedomejšom Slovensku. S menšou hmotnou i mravnou chudobou. A napríklad aj s prirodzenou spolupracou medzi verejnoprávnymi médiami a verejnoprávnou Matice. Začínam veriť, že veľké budúcoročné výročia oslávime konečne dôstojne a so všetkými poctami. Ako ešte nikdy nie.

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

■ UCTILI SI JONÁŠA ZÁBORSKÉHO

V priestoroch OP MS v Prešove sa vo februári konalo zasadnutie Krajskej rady MS Prešovského kraja pod vedením jej predsedu Ladislava Matiska. Za ústredie Matice sa na zasadnutí zúčastnil tajomník MS Marián Gešper, ktorý je zároveň aj jej členom. Básňou Jonáša Záborského v podaní členky Márie Mudrzikovej si krajská rada pripomenula 200. výročie narodenia významného slovenského vlastenca, spisovateľa, teológa a kňaza Jonáša Záborského. V pracovnej časti sa účastníci zamerali predovšetkým na organizačné zabezpečenie krajského snemu, ktorý je plánovaný na 14. 4. 2012 v priestoroch Prešovskej univerzity v období priprav osláv blížiaceho sa 150. výročia MS a 250. výročia narodenia Antona Bernoláka. Pozornosť venovali hodnoteniu kultúrnych podujatí a akcií v jednotlivých okresoch – Šaliansky Maľko, 180. výročie roľníckeho povstania vo Vranove, stretnutie pri Pomníku Ludovíta Štúra v Levoči, Malá vojna 1939, 80. výročie vzniku FS Raslavičan, oslavy 200. výročia narodenia J. Záborského a ďalšie. Členovia krajskej rady v súvislosti so zakladaním a obnovou miestnych odborov a OMM žiadajú ústredie v Martine, aby bol každý nový odbor vybavený matičnou a slovenskou vlajkou, odznakmi a inou symbolikou, čo je dlhodobá požiadavka matičného hnutia, ktorá sa dodnes nerealizovala. V diskusii členovia krajskej rady tiež žiadali, aby bol na krajský snem zabezpečený propagačný materiál, s uznaním sa vyjadrovali k novým Slovenským národným novinám, pripomenuli však ich nedostatok v novinových stánkoch a odporúčali prijať opatrenia na ich účinnú propagáciu a získavanie predplatiteľov. V závere rokovania matičári z Prešova spoločne zapálili sviečku, položili kytičku k buste slovenského národovca Jonáša Záborského a uctili si tým jeho pamiatku.

Daniela STAŠKOVÁ

■ POCTA RODÁKOVI

Najvýznamnejším rodákom Veľkého Krtíša je nepochybne August Horislav Škultéty, veľký národovec, teológ, zberateľ a pedagóg, ktorý si pre svoje národné postoje veľmi veľa vytrpel. Aj napriek tomu, že stál za mnohými vzácnymi zbierkami slovenských rozprávok, jeho meno ostalo v úzadí. Význam života a diela tohto skromného človeka sa snaží zvýrazňovať Matica slovenská, ale i niektoré spolupracujúce inštitúcie, spolky a združenia. Jedným z nich je aj Spoločnosť Augusta Horislava Škultétyho o. z., pôsobiaca v jeho rodisku. V spolupráci s evanjelickým zborom zorganizovalo vedenie združenia 5. 3. 2012 výročné stretnutie, na ktorom zhodnotilo doterajšie aktivity a prednieslo plány do budúcnosti. Väčšina aktivít je zameraná na úzku spoluprácu s MO a OP MS v organizovaní podujatí venovaných A. H. Škultétymu, ale i ostatným národným buditeľom pôsobiacim v tomto regióne. Nosnými akciami budú Dni A. H. Škultétyho, Škultétyho rečňovanky, ale i starostlivosť o pamätnú izbu a pokračovanie v snahe zriadiť v pôvodných priestoroch jeho rodného domu A. H. Škultétyho stálu expozíciu. K slávnostnému priebehu programu prispelo vystúpenie speváckeho zboru Nádej. O prepojenosti s Maticou slovenskou svedčí vystúpenie podpredsedu KR MS Jána Brloša, ktorý vyslovil slová uznania a vďaky sa spoluprácu, ale i fakt, že štatutárka združenia Mgr. Mária Hroncová je zároveň predsedníčkou OR MS. Okres Veľký Krtíš sa nachádza na jazykovo zmiešanom území a preto je opodstatnená úzka spolupráca subjektov s aktívnym národným zameraním.

Ján BRLOŠ

■ HVIEZDOSLAVOV KUBÍN V JASOVE

V základnej škole Jasov sa 7. marca uskutočnilo školské kolo Hviezdoslavovho Kubína. Okrem vedenia školy a učiteľov slovenského jazyka a literatúry, sa na prípravu tohtoročného školského kola spolu s recitujúcimi žiakmi podieľal aj MO MS v Jasove. Túto slávnostnú

akciu na počesť čestného predsedu MS a veľikána slovenskej literatúry P. O. Hviezdoslava otvorila zástupkyňa riaditeľky školy Olga Lindvayová. Následne so slávnostným referátom k tomuto veľikánovi slovenskej literatúry vystúpila učiteľka slovenského jazyka a literatúry Eva Kozárová. O tento ročník Hviezdoslavovho Kubína bol veľký záujem vo všetkých kategóriách súťažiacich žiakov. Pre odbornú porotu v zložení Eva Kozárová, Renáta Kozelová a Helena Kotuláková bolo veľmi ťažké vybrať tých najlepších, ktorí budú školu reprezentovať v okresnom kole. Chybičkou krásy bol nezáujem starších ročníkov o účasť v školskom kole, keď sa do tretej kategórie prihlásila len jedna žiačka.

Jana POTOČNÁKOVÁ

■ REJDOVSKÉ PRIADKY

V rázovitej obci Rejdová sa uskutočnil už 6. ročník Rejdovských priadok. Zorganizovali ho miestna folklórna skupina Hôra, miestny odbor Matice slovenskej a obec Rejdová. Po príchode do turistického ubytovne na námestí obce, kde sa tento program uskutočnil, a milom privítaní od domácich organizátorov, sme sa usadili a popri diskusiách s ostatnými hosťami sme čakali na začiatok. Sála s približne sedemdesiatimi hosťami, či už domácimi alebo z blízkych okolitých obcí bola plná očakávaní. Úvodné slova sa chytila pani Žofia Valentíková, ktorá všetkých prítomných srdečne privítala, popriala príjemnú zábavu a otvorila zaujímavý program. Témou programu bolo humorné predstavenie známej rozprávky „O dvanástich mesačikoch“, ktoré si pre nás pripravila Fsk Hôra Rejdová. Predstavenie bolo vkusné, dobové, vtipné a vyvolávalo v celej sále doslova rehot. Po ňom nasledovalo občerstvenie, chutná večera a ochutnávka tradičných koláčov a jedál. Bez tradičných ľudových piesní by to v Rejdovej nebolo ono, tie hrali na zábavu až do neskorých hodín. Ďakujeme všetkým organizátorom za príjemnú zábavu a chutné občerstvenie. (Ia)

Uctili si Hodžu

V Liptovskom Mikuláši na Vrbičkom cintoríne sa nachádza panteón osobností a dejateľov, ktorí sú pochovaní práve na tomto pietnom mieste. V sobotu 3. februára navštívil toto miesto podpredseda Slovenskej národnej strany Andrej Danko a spoločne s okresným predsedom a podpredsedom SNS Rudolfom Urbanovičom a Erikom Gemzickým si prišli uctiť týchto národných dejateľov. Spoločne s nimi sa na Vrbičkom cintoríne stretli aj členovia Odboru Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši a položením venca si tiež uctili pamiatku našich národovcov. Prítomný bol aj riaditeľ DMS L. Mikuláš Milan Stromko. Hlavným cieľom bolo predovšetkým pripomenutie si jedného z najväčších Slovákov a to Michala Miloslava Hodžu, ktorého sme si v minulom roku pripomenuli pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia a v tomto roku presne 26. marca si pripomenieme 142. rokov od jeho úmrtia. Na Vrbičkom cintoríne sa okrem hrobu M. M. Hodžu v panteóne nachádzajú aj osobnosti ako evanjelický biskup Jur Janoška, Rehor Uram-Podtatranský, Gašpar Fejérpaty-Belopotocký, Mária Rázusová-Martáková a ďalší.

Marek NEMEC

Prednáška spojená s výstavou

Do Domu Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši zavítala výstava Memoranda národa slovenského, ktorú pripravila Slovenská národná knižnica pri príležitosti 150. výročia tohto významného milníka v slovenských dejinách. Autorsky výstavu pripravil Pavol Parenička Ľubica Moncmanová, ktorí sa pri jej vernisáži postarali aj o odborný výklad prevažne pre študentov Evanjelického gymnázia Juraja Trnovského v Liptovskom Mikuláši, ktorí zavítali do priestorov Domu MS. Pavol Parenička priblížil poslucháčom udalosti, ktoré sú späté s Memorandovým zhromaždením a priblížil neľahké obdobie nášho národa. Následne niekoľko slov o výstave povedala aj pani Moncmanová. V úvode však prítomných privítal riaditeľ Domu MS v Liptovskom Mikuláši, ktorý okrem toho, že predstavil prednášajúcich a privítal poslucháčov v priestoroch Domu MS, predniesol aj báseň od Janka Kráľa. O krátky hudobný program sa postaral klavirista Patrik Kročan.

**MEDZINÁRODNÝ
LETNÝ TÁBOR
MATICE SLOVENSKEJ
Detský raj
Tatranská Lesná
1. 7. 2012 - 15. 7. 2012**

LechaNoviny 8,5 – 10,1/2012

Posledné slová, slová, slová

v Herľanoch
Môžem pohladkať vášho psíka?

Krásno nad Kysucou

- Nebudeš mi veriť, ale naše vlaky už naozaj jazdia rýchlejšie.
- Čože by som ti neveril?! Predvečerom som ešte ani lístok nemal kúpený a vlak už išiel.

Z tlačoviek – Slovenské národné noviny

... S vami je to ťažké, kritizovať sa vás ešte nepatrí a chváliť ešte niet za čo.

... Oni: A v budúcnosti budeme poskytovať intervju iba tým novinárom, ktorí sa nás nebudú na nič pýtať.

Realita dneška

Nie je dôležité vyznať sa v, Ale poznať sa s... / Boris Lilov

Slepačí kvok sun kvok

Oženil sa s kočkou, rozvádza sa s kvočkou.

Úsmev v bielom plášti

- Pomôžte mi, pán doktor, pred očami sa mi robia stále čierne bodky.
- A akú farbu by ste si želali?

Fax z centra Zemplína

Kto si nedá pozor – tak mu treba! Kto si pozor dá – tak mu netreba!

Petržalský monitor

Rozdiel medzi psom a človekom je v tom, že človek trhá mestskú zeleň a pes ju ocikáva.

Lapsus linguae

* Zablatil som telefónny účet.
* Alkoholikovi navreli krčmové žily.
* Privádzaš ma do rozparkov.
* Menovaný vystriedal niekoľko pracovísk.
* Doma ho čakalo sedem hladných krtkov.
* Nepleť sa do cudzích WC!

Zaujalo nás vo Vyšných Hágoch

Škoda, že nekrológ už nebožtíka nepoteší.

Počuli sme v Brusne

- Smäd som nezajedol, skúsím zapíť hlad.

Zo zajtrajšej pošty

Ak nečítaš Slovenské národné noviny, ani von nelez. Aristoteles

Predplatné na rok 2012

Ročné predplatné 26 €

Poločné predplatné 13 €

Štvrťročné predplatné 6,50 €

Cena jedného výtlačku bude

0,50 €, cena výtlačku

v prípade dvojčísla 1 €.

Slovenské národné noviny si môžete objednať

aj na tel. čísle 043 / 4012 837

a na adrese

snnredakcia@matica.sk

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Dunajská 18, 812 51 Bratislava. Tel: 021 52 92 44 85. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.